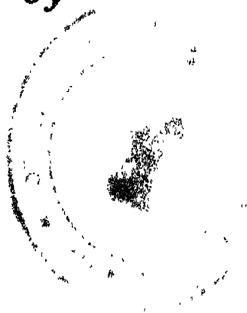
PATEA & DAMHAUHVA HNUHMÂ

Compiled and Edited by

B. Lalthangliana, M.A.

PATEA LEH DAMHAUHVA TE *HNUHMA*

Compiled and Edited by

B. Lalthangliana, M.A

Published by
TLUANGMAMI
TAHAN — KALEMYO
1986

PATEA LEH DAMHAUHVA TE HNUHMA

Compiled and Edited by B. Lalthangliana

First Edition — 1985

Copies 1,000

Printed at

The E.F.C.B. Press (R. No. 02324)

Tahan — Kalemyo

Burma

THUHMAHRUAI

KUM 1966 vêl aṭang khân Pu Patea hlate hi ka theih ang angin a ṭhian hluite kâwmin ka chhui thin a. Pi Kâphnûni (Pu Patea nupui) te, Pi Thanglianpuii te, Pu Thanga te, Pu Ringthina te, Pu Lianhupa te leh Pu Hrângkûnga te an ni hlawm a. Chhinchhiah tlâk thu tam tak ka dawng a.

Chûngte rinchhan chuan 1970 kum khân ka B A (3rd year) rizal nghâk hunâwl remchângah bu hmasa ber chu ka ziak a. Bu tlêm deuh chhut chhuah a ni a.

Hêng hnuah hian ka theih angin ka chhui zui zel a. A hmaa ka zawh phâk loh Pastor Hrangthiauva, Hmunṭha khua eh mi dangte pawh ka kâwm a. Thu henglût tak tak ka dawn belh zêl a.

Pu Patea fapa upa ber Pu Lalchungnunga, Tahan chuan, "Ka nu hi a upa tawh hle a Zan khat mitchhin pawh tawk mai thei a ni ve tawh a A awm loh hunah engnge maw hriat duh tak te pawh i nei mai thei a Keinin engmah kan hre pha ve tawh âwm si lo va. Chuvângin i lo haw remchân lai hian inkâwm ang u hmiang," a ti a Remhre taka a rawtna chu lâwmawm ka ti hle a. Tichuan ni 28 December 1982 zân khân Pu Patea fanu tlum ber Pi Hmangaihi inah inkâwmhona kan nei ta a. Pu Patea nupui Pi Kâphnûni, kum 84 in min ho va, a fapa 2, a fanu 4 leh a tu leh fa ṭhahnem fê an tel bawk a Literature-a tui deuh deuh te sâwm khâwmin thingpui nên hlim takin kan inkâwmho ta a ni.

Chuta ṭang chuan thu tam fê ka dawng leh a A bîk takin Pu Patea chanchin leh an chhûngkaw chungchâng ka hriat belh a. Chûng zawng zawng chu tûn tumah hian kan khung lût tel a. Chhiar a manhla sa at a rinawm

Pu Patea Hla bu, ama kutziak ngei chu hmuh tûr a awm tawh lo va. Kâwl ram an pêmpui a Thingrema an dah ṭhat chu tlumpiin a ei chhiat vek avângin paih a ni ta a. A ṭiawm ngei mai. Chu'a phuahtu kutziak ngei atang chuan L/cpl. F. Hrângtâwngan Lashio-a a awm laiin phuai deuh takin a lo

copy sak a. Tûna mi hi chu mi bu rinchhan leh Pi Kâphnûni leh a fate hriat rengna rinchhana ziak chhuah a ni a. A phuahtu ṭawng kauchheh ang ngeia vawn ṭhat nân kan ti a ni.

Pu Damhauhva hi ka pu (ka nu u) a ni a. 1972 kuma a hla phuah chungchâng zâwt tûra Khawbunga ka zinin, a lo na viau a. Duh angin kan titi hlei thei lo va, a pawi hle. Aizâwl pana motor-a kan kal chu Tlaikûang ram kan thlenin ni 19 April 1972 khân kawng thlangah kan tla a. Khawbungah kan kîr leh ta rih a.

A tûk chu Pu Damhauhva a zinna ram chhuahsana a chatuan ram pana a haw ni a ni ta hlauh va. Tichuan thlkte lain kimchang takin ka record a. A hla phuah a ziak khâwmna bu te, miin type-writer-a an lo chhut sak bu te, thil a ziakna chi hrang hrang leh chhinchhiahna chenin ka khâwm ta vek a. Chûngte chu tûn thleng hian uluk taka vawn ṭhat zêl a ni.

Khawbunga a ṭhiante leh a lenrual hluite pawh ka kâwm nghâl a. Tahanah ka thleng chho va, a ṭhian kawmngeih tak tak te pawh ka zâwt zêl a. Chûngte chu—Pu Liankûnga te, Saichhûma nu te, Pi Salkûngi te, Pi Thanglianpuii te, Pu-Thangzual te, Pu Thangṭhuama te, Pastor Hrangṭhiauva te, Upa Lalngûra te, RSM Huliana Rangoon te, Pi Lalêngi leh mi dang tam fê an ni a. Chhinchhiah tlâk thu ngaihnawm tak tak min hrilh hlawm a, a lâwmawm hle.

Heta ziak chhuah Pu Damhauhva Hla phuah kan hriat theih la ni rih te hi chûng a hla lo ziak khâwmna bu chi hrang hranga mi ang chiaha târlan a ni a. A hla neitu kam chhuak ang ngeia vawn ṭhat nân kan ti a ni.

Hêng Pu Patea leh Pu Damhauhva hla phuahte a bua chhuah dân tûr ṭhlan ṭhate nên kan ngaihtuah mêk laiin, Khawbung YMA hotute nên March 1985 khan kan inhmu ho va. Pu Patea leh Pu Damhauhva chawimawina leh hriatrengna lungphun phûr taka rêlho a lo ni ta a. Khawbung din kum 83-na lawm zai rêl nghâl a ni bawk a. Chu hun nang ngeia an hmuhmâte a bua chhuah ngei tûrin Committee-in min sâwm a.

Tichuan hetiang hlan Pu Patea leh Pu Damhauhva hla phuah te, an chanchin te, an hla changchhing te kaikawpin bu khatah kan lo chhuah ta zâwk a ni

Hla hi literature thlûr pawimawh tak a ni a. Mizo literature phei chu hmâsâng a'a hla hi a tobul pawimawh ber pakhat a ni a. Mizo Literature bulpui a ni kan ti thei hial âwm e. Chûng zînga chuan Pu Patea leh Pu Damhauhva Hnuhma te hi dinhn un luah zau pâwl an ni ve mai thei. An rilru leh suangtuah dân te, an hla phuah kalhmang te, vanram an thlîr dân leh hring nun an hmuh dân te chiang zâwka zir a nih theih nân te, tûna kan hai chhuah leh kan keu lan bâk te phawh chhuah a nih zêl theih nâna hmanraw tha ber an kut chhuak Pu Patea leh Pu Damhauhva hla te kan rawn chhawp chhuak ta a ni e.

Rev L Sawithanga, Rangoon te. Dr. Khuanga, Department of Physics, Rangoon University te, Pu Lalbiakmawia, M.Sc (Thesis), Department of Chemistry, Mandalay University te, Pu Râlkâpthanga, M.A., Department of History, Mandalay University te, Pu Thangthuama, Tahan leh Pu Krawsthanga, Tahan ten he lehkhabu buatsaihnaah kawng chi hrang hranga min puih hlawm avângin lâwmthu ka sawi duh a

Pu Dawngliana, Tahanin hmaih palh leh chhut sualte a awm loh nân, uluk taka min en sak avângin ka lâwm a ni.

Pu Buta'n a kâwm design min ziak sak avângin ka lâwm bawk a ni.

18 November 1985 B Lalthangliana
Department of History
Mandalay University
Mandalay, Burma

THU AWMTE

Part I

PATEA HNUHMA

PATEA, KHAWBUNG LEH A HLATE

A MAK teh e! Khawvêlin heti kauva kawng chi hrang hranga sûlsûte a ngaihlu êm êm mai hi !! Kawng lo sàttu hmasa an nih avâng hian hriat reng an phu hliah hliah reng a A chhan chu ṭhangthar lo awm zèlten an kawng sial sa an chhawr êm ṭhin vâng a ni.

Mizo zînga hla phuahtu hmasa nia sawi lâr chu Pi Hmuaki a ni a Bul tantu a nih avângin Sap hla phuahtu hmasa Beowulf te dinhmun luah thei a ni âwm e. Kan tûn lai hla siamtute kutchhuak angin Pi Hmuaki hlaah finna hmuh tum lam aiin mi hmasa a nih leh kawng sâttu a nih avâng zâwkin hriat reng atân a ṭha.

Kristian sakhua Mizoten an vawn hnuin, Zosâpten "Hnam dang hla lehlin ngawta Pathian biak chu a tawk lo ve, nangmahni Mizo thlûkin hla phuah ula a ṭha ang" tiin an rawt a. Mahse Mizo Pathian thu awih hmasaten an duh lo va. Tichuan Sâp hla lehlin, Mizo rilru nên pawh a inpawh meuh lo, hla thu pawh awm lo, a ngial a ngana kan ni tin ṭawng ang ang hian kohhran hla an siam a, an hmang ta mai a. Mahse hetiang ngawt hian Mizo rilru chhûngril tak tak a zu pawh phâk loh avâng leh, a chawh thawh tâwk loh avângin duh tâwk lohna lian pui a lo awm ta a.

Chutianga hla lama an tui hâlna tirh tûr chuan Pathianin Pu Patea chu vânneihthlâk takin a rawn hmang ta a ni. Pu C Z. Hualan, "Ram ropui chu ka thlen hun chuan," tih hla hi Sàp hla atangin a letling a. Pu R L. Kamlalan, "Lui ral ram nuamah," tih hla a letling ve leh a. Lénkhâwmnaah leh khawhar inah an duh êm êm mai. Pu Patea hian Sâp hla aṭanga lehlin ni lo, ama ir-âwm aṭanga lo irh chhuak hian hauvin'

"Ka ropuina tur leh ka himna hmun,
Ral hlauhawm leh titna awm lo chu;
Thlaler atang hianin ka hmu ririn,
Chu hmun hlun chuan min tuam vel vangin."

tih hla ṭha tak mai hi 1919 kum vêl khân a phuah a. Miten an

duh êm êm a. A hlate hian maknaa rian a nei a. A thlûkah hmân lai Mizo hla ang hhiah si lo, Sâp hla thlûk pawh ni meuh si lo, a thu lah hla thu teh dûm lo si, ni tin ṭawng tualleng remkhâwm ni chiah mang si lo, chhiar leh hril nuam êm êm a flow ṭha fahran mai hi a ni a. Chu hla Pu Patean a phuah hnu rei vak lovah Pu C. Z. Hualan Solomona Hla 2:1 thu, "Kei saron pâr leh phaizâwl lili chu ka ni," tih rinchhanin, "Lei lal puan ropui chu a tlâwm ang," tih hla hi a siam ve leh a. Pu R L. Kâmlalan, "Rinin thlir thiam ila," tih hla hi a phuah ta bawk a. Miten an duhin an hlimpui êm êm a ni.

Ni 18-9 Februaury 1965 zâna Aizâwl Theater Hall-ah Mizo Zirlai Pâwl buatsaih "Hla Kût Pui" vawi hnihna neih ṭum pawhin hla phuahtute an chah a. Pi Romani te, Pu C. Z. Huala te, Pu Rokûnga te leh Pu Rokhawliana, B.A. te an kal khâwm a. Pu C Z. Hualan thu a sawinaah, "Pu Patea, Khawbung chu Mizo thlûka Kristian hla phuahtu hmasa ber a ni a, amah (Pu C.Z Huala) chu a dawttu a ni a, Pu R L. Kâmlala chu pathumna a ni," a ti a. Pi Hmuaki chu hla lama pi leh pute tâna kawng sâttu a ni a, hriat reng tlâk a ni leh. Sâp hla phuahtu hmasa ber Beowulf chu an tân chhinchhiah reng tlâk a ni angin, Pu Patea chu Mizo thlûka Kristian hla phuah hmasa ber a nih avângin theihnghilh phal rual a ni lo vang. Hla lama kan hmasâwnna kal zêl atân mêl lung phun pawimawh berte zînga mi a ni kan ti thei bawk âwm e.

Pu Patea hla hmasa ber hi ngun taka kan thlir chuan a hmasa ber ni mah se a thute hi a thûk hle a. Nakin tûnh hnu hun, Kristianten kan beisei ṭhin chu:

"*Ka thlir ni tin ang ka thlen hmi loh chuan,*
A hmangaihna eng leh lawmawm chu;
Miten chu hmun chu hluiin ring mah se,
Ka sawi thei dawn lo tharin a lang."

a tithei a ni. Mizo mizia rêng rêng chu thihna ngai thiam lo mi an ni a. Mahse hetianga a hla hmasa bera thih huna awm dân tûr Kristian thurin nghet taka vuan chunga a han phuah chhuak thiam hi a mak ngawt mai. A chânk tin hi ngun takin

han chhiar ila, "A ropuina êng zâm vêl," tih te, "Chatuan Vârparh arsi êng mawi," te a ta an lo nih thu a hre chiang a. Hmuh a châkawm ngawt rêng a. A châng tâwpa chumi hmun hmu thei tûra:

"Ka thlarau lungngai leh vakbo hnenah,
Kristan a hmangaihna thu nung chu;
A lo hril phal ve tak avang chuan aw,
Haleluia! ka fak ning lo vang."

a han tikher hi a hla tifamkimtu a ni âwm e.

Pu Patea hi kum 1894-ah a piang a. A pa Sêlbawnga, a nu Sînnawii (Pi Sini) a ni, A pa hi Tualtê (hmun hlui zâwk)-ah a thi a, tûnah a thlân hriat a ni tawh lo. Pu Patea hian unau pianpui mipa pathum leh hmeichhia pahnih a nei a. A pa a thih tâk mai hnu hian an khawsak a lo har ta hle a. Awmna tûr pawh an hre meuh lova. A nu chuan Sailulâkah te, Lêngah te a chênpui a A fate sem darh sak an tum ta hial a, Chu chu a nuin a ngaingam ngang lo va.

Kairûman Tlaikuang hmunah khua a din chu Vai lianin 1895 khân an hâl sak a. Tûna Khawbung ram Chawr hmunah an t'ân a, kum tlêm deuh an chêng a Chu mi hnuah tûna Sàmthang ramah khua an din leh a, kum rei deuh hlek an khawsa a Tûna Khawbung khua hi 1902-3 bâwr vêl khân an din a. Pu Patea hi kum 9-10 rual vêl a nihin a nu Pi Sinnawii chuan Khawbung lal Lalbika (Kairûma fapa) inah 1903-4 vêl khân retheih avângin a tlûk luhpui a. Tichuan Khawbung lal inah a sei lian ta a ni.

A naupan laiin mi pisil tak a ni a. A nu phei chuan mihring a tling lo hial âwm mang e aw, a ti ṭhîa a ni âwm e. Tê tak, ria thiuh theuh, zên zii zei a nih avângin mi tupawhin 'Pate' tia koh vek a ni. A hming tak erawh chu 'ZALIANA' a ni a. A nu leh a unaute chuan 'Bâwktê' tiin an ko ṭhîn. A hming tak hi 'Pate' tih hian a lân hma hle a, a naupan têt aṭangin a ni a, amah ngei pawh hian a hming tak hi a hre lo hial mai thei. 'Patea' hming chu a lo pu hlen ta zêl a ni.

A lo puitlin hnu pawhin pa tê deuh, mit khur thûk lam,

pa sâng vak lo a ni a. Pa nêlawm leh fiamthu thiam tak a ni a. Khawhar inah pawh mi tihlim bertu a ni ṭhîn. "Fa engzahnge i neih?" "Paipêr khat leh a chanve," tia mi tinui hluah hluah ṭhîn a ni

Pi Kâphnunin Pu Patea a hriat hmasak berna chu Khawbung biak ina Kohhran upa min ber pakhat Pu Aikûnga (Pu Sia tia an koh lâr tâk zâwk, he lehkhabu ziaktupa pa) hova an che vêl leh kohhran chelek taka a ṭan vêl laiin a ni a. Tichuan Pu Liankhûma te nupa nêa Khawbung khuaa Kristian dâna inkutsuih hmasa ber niin Pastor Vanchhûnga kutah an innei a. Fapa pathum leh fanu paruk an nei nghe nghe.

Khawbungah hian kum 27 lai (1904-31) an chêng a. Kum 1930 khân tûna Sâmthang ramah hian khua an sât thar a. Pu Sâpchhâwnan a ṭhut nghâl a. Chu khuaah chuan Pu Patea te chhûng chu an pêm ve a. Tin, 1939 khân Chin Hills tlâng. Kâwlphai hnaih tak Mualzâwl khuaah in chho va, kum nga an chêng a. Japan râl avângin an tlân a, Reiêkah 1944 khân an lenghat a. Hmân laia an khaw hlui Tualtêah an lût leh a. Kum khat chauh an khawsak hnuin 1946 January thlaah Sâmthangah an kîr leh a. Hetah hian Pu Patea chuan a lu a phûm ta nghe nghe a ni.

Pu Patea fate chu 1956 kum khân Tahanah an pêm a, a fanu in hrang chang ṭhenkhat chauh Sâmthangah an bâng a. Tûnah hian a tu leh a fa zawng zawng chu 97 lai an tling tawh. Khawbunga a awm lai chauhvin hla a phuah a. Chuvângin "Khawbung Patea" tiin a hming a lâr a ni.

A tuina ber chu 'Pathian thu' a ni a. Pathian thu hrila vah vêl te hi a châk ṭhin hle a. Mahse Pu Lalbîkan a remti meuh lo va, "Naupang hna thawk ho rawh." a tih ṭhin avângin a kal chhuak thei mang lo. A in-dan hnu erawh chuan Vaphai, Leithûm, Thektê, Leisen leh Sazêp vêlah Pathian thu hrilin a kal ṭhin.

Fiamthu thiam tak a nih avângin Sermon a sawinaah pawh ngaithlatute chawh harh nân fiamthu a zep thin fo a. Sermon pawh a uar thiam hle ṭhîn. "Thlarau Thianghlim kan

nei tûr a ni, kan khat tûr a ni, kan liam tûr a ni... .. " a ti a. Ţûl ut ut angin a sawi chhuak thiam bik a ni.

Ţawngţai dam theihna hial a dawng ve a. Mikhual pahnih pathumin an thlenchhih deuh reng a. Hmâr ram Senvawn aţangte pawhin an rawn pan ve hial.

Pa kut themthiam tak a ni a. Paikâwngte hi a tah nalh thei hle a. Tuibûr lai siamte pawh a thiam fe. Mahni taksa enkawl fai mi a ni a, a hmuihmulte pawh a mêt taima hle. Lên den phei chu a hrât nasa.

Iptê vâr, Kâwl iptê pianhmang hi a nei reng a. A iptê-ah chuan tuibûr-ûm, tarmit, lehkhabu, tahreuh leh chemtê a dah reng ţhîn a. Naupangho pawhin, "Paica iptê tung zût zût," an ti ţhîn âwm e. Tuibûr a heh hle a, a hmuam deuh reng a.

Hla a phuah dâwn chuan ina amaha a awmte hi a rum ngal ngal fo va, A nupui phei chuan, "I thatchhiat vâng a ni," tiin a sawisêl deuh ţhîn a. Hla siam tûrin fianrialah a lo relh bo leh mai ţhîn bawk. A phuahna ber chu Khawbung hmun hlui, hmîn laia Pathian thu awmhho chauh an dahna hmun, "Pathian vêng," tia an vuah tîk leh, tûna Middle skul awmna kiang, mual hniam tê, "Zuang tlâng"-ah hian a ni a. Hla a phuahna hmun leh a thlûk a siamna ram hi a duh fianrial kher mai. Naupang sava veh leh dai vâkin an va chîm huai palhte hian a lo vau ţhîn a. Vawikhat pawh Pathian vêng hmun tlângah hla thlûk siam turin a kal a Chu mi ni kher kher chuan Pu Chînaho an lo lâm chiam pek a. An bengchheng lutuk a, a hla thlûk siam pawh a hlawhchham dêr mai a ni.

Amah ngeiin a sawi dânin, "Hla ka'n phuah dâwn chuan ram hnuaiah ka kal a, ka lung a lêng thei êm êm mai a. Ka'n ţawngţai a, ka lunglêng lutuk hi ka mittui a lo tla zawih zawih a. Hnahthel chungah hian ka bawk a, ka'n tawlh han han a. Chutah zet chuan hla thute chu a chhuak ţhawt ţhawt mai a ni," a ti a. Hetianga a kal ţhinnaah vawikhat chu a Felhlet lukhum a theihnghilh bo daih nghe nghe a.

A chång chuan a chakai khawrhnaah te a phuah a. Lung chungah te a ziak ṭhat ṭhin bawk. Hla phuah tûra hmun fianriala a rawl chhuah a, a lo haw veleh inah mi dang a zirtir thuai ṭhin a. Chutianga a zirtir thiam vat loh chuan amah pawhin a theihnghilh bo leh mai ṭhin.

A hlate hi ṭawngkam a uluk êm êm a, a ṭha zâwk zawngin an chhûngkua an inrâwn ṭhîn a:

"Kan pan zel dawn chatuan thlifim lenna chu,
Uai lovin pangparte an vul reng e,"

tibahte bian, "Uai lovin" tih nge ṭha ang, "Vuai lovin" tiin an sawiho ṭhîn.

Pu Patea hian Krismas hla panga min siam sak a. A tlêm ble na a, Krismas lênkhâwm lai chuan sak a hlawh fe a, tlaivâr thaka sak vêt vêl a ni thîn. A thlîr dân hi Mizo rilru reihin a sawi chhuak a, ṭawngkam tluang takin a hmang thiam bawk

Ṭum khat chu Thekte khuaah Pathian thu hrila a zin an khaw lal Pu Thanga inah a thleng a. Ni tlâk dâwn sur hian Thekte chhak lama Lurh tlâng, tlâk lam pêr chu ni tla tûr hian a chhun fuh êm êm a. Tlaizawng a vul chuk a. Pu Thanga kaiṭên chu a ke vei lamin a rap a, "Hêng thingte hian ram an va mawi êm! Lal pian hun timawitu an ni, lung a ve lêng êm ve aw." a ti vawng vawng a. Tichuan:

"Lal pian hun pangpar a vul leh ta,
Thinlai mu hnu lunglen a kaitho ve;
Van hnuai mi hril Bethlehem tlang chungah,
Rinin thlain mi an thlawk kai "

tih hla ngainatawm tak hi a phuah ta a ni. He hla hi ṭher khatin Tlângsâm (pholêng) a phuahna emaw an ti châwk a a dik lo. Lurh tlâng leh a vêl ram ngaw no nghual te chu hmu a, mawi a ti êm êm a, chûng chuan a rilruah thurûk puan chhuahtir a:

"A va mawi em! lalna ram thing chu,
Kan tan Bethlehem tlang a lo vul ta;
Hmanah pi leh puten an hmuh phak loh,
Saron par tlanin kan leng e."

Khuai pakhat ang'n pangpâr zu tlân tak tak kan ni lo tih chu he hla satu apiang chuan an hre thiam a. A thil hmuh leh Lal pian hun a hmet rem thiam hi kan tân hlâwkna a ni.

He hla châng 2-na a:

"Ngaih a na e, Bethlehem tlangpui,
Tlai ni tla eng lenkawl a khum riai e,"

tih hi hriat thiam a har deuh mai thei. Khawbung aṭanga khawchhak lamah Puanvawrh tlâng hi a awm a, a sâng fe a Tlai ni tla tûr hian a chhun fun thei hle a. Tlâng pang then Ni-in a chhun ên laiin a pang pêr hmun dang chu a hlim thluah thung a. A mawi ang reng hle thin a. Chu chu Khawbung Pastor hlun Rev. Langa (late)-in a'n hmuh chuan, "Tûn hmaa Sailâm khuaa kan awm lai chuan, Patea'n, 'Tlai ni tla êng lênkâwl a khum riai e' a tih hi ka lo hre thiam ve ngai lo va, tûnah zawng ka hre thiam ve ta," a ti hial a ni.

A hla dangah pawh Pu Patea hian hei bawk hi chawiin:

"Tlaitli engi ka Lal hmel leh,
Rauthla vangkhua a lang."
a ti bawk.

Pu Patea phuah dan tak leh *Hla Thar Bu* chhut 11-na kan khaikhin chuan, "Lal lungawi kum hun lawmawm chu" tih hlaah hian châng tâwp ber an telh lo va:

"Cham rih ula, Berampu te,
Hmun khawhar kalsan suh:
Lungngaih lohna arsi piah ram nuamah,
Tual kan leng za tawh ang."

tih hi.

Mizo nau awih hla lâr tak pakhat chu:

"Ka nu, ka pa lo haw thuai thuai,
Tlangah ruahpui a sur e;
Sukhi lam peng rawn zawh la,
Lo zangphar der der ang che."

tih hi a ni a. Pu Patea thil chhar dân hi a mak ngawt mai. He nau awih hla thlûk hmang hian:

"Aw ka Chhandamtu Lalpa,
Lungngaih thla zar hnuaiah,"

tih hla hi a phuah tlat mai a. Chuvângin he hla hi "Nau awih hla" an ti ṭhîn a.

Vawikhat pawh thuhriliin Fârkâwn khuaah a kal a. Amah hi Sermon a thiam avângin Tirhkoh ang deuhva hman a ni a. Chutia a vah vêl lai chuan Chawngtui dai kiang, kêl kham chhawrdawh a hmu a, a lung a lêng ta hle a, a khawhar suangtuahna chu lo au chhuakin:

"Ka awmhar lung a len ni hian aw ka Lalpa,
Min awm ang che i hmel duhawm;
Kei khawhar lungngai rethei tan,
Ka tah mittui a lo hul ang."

tih hla hi a lo siam ta a ni. Mi ṭhenkhat sawi dân erawh chuan Fârkâwn khuaa a zinnaah, a khawhar Fâr hnuaiah a ṭhu a, Fâr hnah thliin a len vêl ri siau siau a ṭangin a lung lêngin a phuah a ni an ti. Pu Patea kutchhuak châng 4-na chu *Hla Ṭhar Bu* chhut 11-na hian an sâtthla a ni. Chu lai chu:

"Ka tah chang nite tam mah se aw Lal Isu,
Aw then lohna i rum tiam chu;
Lungduhte nena len za hun tur
Chuan ka tahna a tireh."

hi a ni. Tin, "Ka thla va kal ta la, Jerusalem daiah," tih hla pawh hi a tîr takah chuan thuawa nei lo a ni a. A ṭhianten,

"A sak a hek êm mai, Kêlsa ei ang mai a ni, a thunawn siam leh rawh," an ti a, kum khat hnuah a thunawn hi a siam leh a.

Vawi khat dang leh pawh Krismas Drama chang leh tûrin Pastor Bankuaia, Pu Saiduha, Pu Hrângkûnga leh Pu Zakama te chuan powder paw takin an inhnawih a, iptechei (khiang-kawi ipté) an ak a, puanchei an veng a, kamis vår an ha a. Kum thar lo awm tûrah chuan Homlin (India leh Burma ram inrina bul, Khuangsai hnam chênnaah) Chanchin Ṭha hrilin kal tûr an awm a, a thlahna ni fawmia an buatsaih a ni âwm e. A hma kâr hnih laiah Pu Patea chu hla an lo phuah lâwk-tîr diam a. Drama an chan lai chuan mipui kawng sirah an lo ding hmur a, a lzia an lo kal lai tak chuan, hla thar diai, ruah la tham hauh loh, a bîka phuah:

"Eng dang mah ka duh lo Lalpa khawvel ah hlan,
I rawngbawl tura inpein;
I Thlarau Thianghlim chauh ka ngai,
Lungngaih nia min pui turin."

tih hla hi an han sa ta a, a lunglên thlâk hle an ti. An kal liam tâk hnu chuan khua a har rawih mai a ni âwm e. Chang 3-na chu *Hla Thar Bu* chhut 11-naah hian a chuang lo va:

"I kal tawh ang u, a va Homolen ram nuam ah.
Lenrualte then rih mah ila;
A hmangaihna tuifinriatah
Chuan kan la inbual za ang." tih hi

Saṭâwm (Chin Hills) khua Pu Bâwka, Aizawla Pastor zir zo lo haw chuan Pu Patea a châmchhih a. An ram tin hla phuahsak tûrin a ngên a. Pu Patea chuan uluk takin a ngaih-tuah a. An ram dinhmun pawh a thlirnun thiam kher mai. He hla hmingthang tak mai hi a lo phuah sak ta a. Pu Patea ṭawng kau chheh ang chiah chuan:

"Hawi I vel Ila zan thim angin,
Lungngaihna chhumte a lo zing:
Ṭah lai relin chhawl thing hnuaiah.
Tapin Lalpa i hming kan ko.

Kan ram rethei tak hi, Lalpa hawisan suh la.
Chhun khawhar leh zan thim hnuaiah:
I hming faka kan zaipui tur.
Lenrual ngai hian nau ang ka tap.,"

tih târ a ni. A tlâng dung leh vâng, thlifîm lênnate an thlîr dân a. Chu ram atâna an thahnemngaihna chuan an fâwp a. Lalpan a hmangaihna lantîr tûra a kohnate an hai lo. Chu thiandûn thahnemngai takte chuan an mittui pawh an sêng hnem hle an ti. Tûn thlengin he hla hian mite rilru a la khawih fo va. Chanchin Tha êng pu lûttute châng thlan a la ni reng.

Pu Patea hla chhar dân dang ngaihnawm tak pakhat leh chu, Pautu khuaa Kohhran phuntu Upa pakhat Aizâwl zin hâwng hi Thekte Pu Thangan a lo chelh a Mosian Kanaan ram a thlîr lai lem puana ziak Zosâpten an pêk hi a hâwn a. Pu Patea pawh Thekte khuaa a chên lai a ni ve a. Tual thlanga antam huan palah chu lem chu a târ a. Kaitên atanga dingin ngun takin Pu Patea chuan a en rân mai a; a hmui a chîp a, "Mm, Mm, Mm, Mm, Mm, Mm, Mm, Mm, Mm," tiin a rûm vang vang mai a. "Pu Thang, lung a va tilêng ve le," a ti a. Tichuan Khawbung a thlen thlâk hnuin hla lâr tak ni ta:

"Hmanah Mosian Kanaan a thlir a,
Luah zo lovin Lal Thuthlung a phur a;
Kanaan ram ropuina leh a mawina a hmu,
Inchhira ngaiin a tap ang maw?"

a lo ti ta a ni. He hla hi a thlûk nên a siam vek hnuin a tih thin dân pangngaiin ama inah a zirtîr leh ta a. An zir tak tak hma chuan thuhmahruai ang deuhin a sawi tê tê a. "Mosian Israel fate chu Pathian remruat angin a hruai chhuak a. Pathian remruat ang zêlin a hruai zui a. Nakin a putar tak viau hnuah chuan Pathian thuthlung a bawhchhiat tak avângin Pathian chuan Kanaan ram thleng lo tûrin a ti tlat mai si a. 'Lalpa, Kanaan ram chu a thlîr talin min thlîrtîr ta che' a ti a. Chutah chuan upa tawh tak a ni a. A hma khân kum tam fe a ni tawh a, thlalêrah kum 40 lai an thang tawh bawk a. A chak ta lo hle a. Chu tlâng chu Kanaan phai zâwl lam thein-

na hmun a nih avângin tlâng sâng tâwk tak a nih a rinawm a. Tlâng chhîp pan tûra a tar tiang nên a han kal chu — 'Pakchhe.ih khah law!' a han ti a. Chau tawh takin rahbi chu a rap chho zêl a. A hmaiah chuan a thlan te a luang zawih zawih ang tih a rinhlelhawm lo va. A kawrhma fual chuan a thlan te chu a han hru ṭhin a. Kanaan phai zâwl a han thlir ta chu a chan hian a cham hmui mai a. Chu chu a thleng dâwn ta lo a ni. Israel mipui a hmangaih, nî tina a cnkawlte chuan an thleng dâwn sî a," tiin. Hetianga a han sawi meuh zawngin a ngaithlatute chuan, 'he hla hi phuah âwm rêng a ni,' an ti ṭheuh mai a.

In ropui chuan sir tam tak a nei ṭhin a. Chutiang bawkin Pu Patea pawh hian sir tam tak a nei a. A hla phuah tam ber chu "Khawhar Hla" tia kan vuah ṭhin hi a ni a. A then chu ama rilru puakchhuakna a phuah a ni a, ṭhenkhat dangte erawh chu khawhar nu leh pa ten an phuahtir a ni Chutianga a phuahsak tum te hian an rilru leh tawrhna a hriat thiampuizia a hla aṭangin a lang chiang thei hle. Pu Patea hian thihna avânga mihring nun kun reng tawhte tawrhpuina, chu mi aṭanga Pathiana inngaihtuṭe tana beiseina Ni eng, nun tihlimtu leh an lungngaih bilnpuan hlih sakna kawng a sawi chhuak thiam bîk hi a mak a ni.

"Chung khua lo ri thinlai a nghawr,
Nun hlui ka ngai zual thin;
Lal lai par tlan lenrual kim leh,
Rih sang kai min ngaihtir..."

a han tih sak thlap mai a. A ni, hlo thlawh laia hlim taka hna an thawkho lai nuna thil lo awmte chuan a hnu kum engemaw zâtah pawh hnuhma neiin a chawk tho leh ṭhin! He "Zova Nu Hla" hi Fârkâwn khua Zova nuin a pasal a sûn avânga a phuahtîr a ni a.

"Thlafam ka ngai nau ang ka tap,
Min hnemtu an awm lo;
Zarva ianga hlim lai ni kha,
Hmuh ni awm leh ang maw?"

a han tih sak tê tê a, a nun chavai tawh tak chu zawhnaa a hnem hnuin:

"Min hnem la, Lal Immanuel,
Tah lai ka bang ang e."

tiin Kristian rilru thlamuanna duhawm tak chuan a tlâng a kawm sak leh ta zâwk a ni.

Khawbung khua Rodênga chu tuihriin a thi a. A tûkah a nau Sangliana a thi leh a. Chutiang thihna thuah tuar a, khawvêlah hian hlim leh lâwmna hun leh nuih ni te a awm thei dâwn lova ring hialtu Rodênga nu chuan Pu Patea hnênah a manganna a thlen a.

"Vanduainain min tuam,
Chhum aagin a zing kan runah;
Kian leh ni a awm thei ang em?
Ti hian ka han thlir a.

Aw khawngai fa ka va riang em ve aw,
Tapin tlai ni ka leng leh thin;
An sawi van ram tual nuama lengten,
Lngtin min rawn ngai ve maw?"

A lo tih sak ta a ni. A châng dangte han thlirin a suangtuahna hausakzia te, a sawi chhuah thiam dân te leh a tawngkam hmeh rem thiamzia te a hmuh theih ngawt mai.

Tin Khawbunga Kristian an la fahrah deuh laiin Pi Ruali chu Kristian a nih avang ngawtin a pasalin a then a. A nuṭate hnênah rei deuh a chên hnuin a hmeithai ta a. Fa pahnih a nei a, an puitlin ve hnuah an rawn chawm ve beisei a ni a. A fanu chuan a tleirâwl laiin a thihsan ta mai a. A fapa Chalkaia pawh chuan tlangvâl a nih hmain a boralsan ve leh ta hlauh a.

Awm ngaihna hre mang lo khawpin a rilru a nâ a. A fate chu ngai êm êm mah se sawi chhuak thiam hek lo, hlaa phuah sak tûrin Pu Patea chu a ngên ta chawt a:

"Chung khaw ri van rial a rumin,
Thinlai chhum ang a zing, tapin zai ka so;
Tawnmangah chang sela ka dam lai ni hi,
Hai ang thangin phungrual hrilh ka nuam tawnmangah..."

tiin danglam leh ngêng chhun ngâk mai hian a lo phuah sak ta a. A châng dangte ziak chhuah sên a ni lo va:

"Pialleiah zal chu zaiin ou i kir relin"

a tih sak lawm lawm a ni. Dik takin khawhar nu leh paten thinlung chhûng rila an vawn leh an vei, an sawi chhuah thiam chiah si loh, do rutu awm ang maia an lairil kap tlat si chu Pu Patea kaah a lo ri chhuak ta a. Chuvângin 'Khawhar nu leh pate suangtuahna Tlângau' kan ti thei hial âwm e

Rei lo deuh chu Salvation Army-ah a awm ve a. Tirhkoh hna a dilnaah Pastor Hankuaian a recommend that duh loh deuh avânga insawn a ni an ti. Salvation Army tân erawh chuan hlâwkna duhawm tak a ni thung Hla tha tak pahnih a siamsak a:

"Jaion sipaite chuan an lal ton an do va,
An hnenah puanzar an khai sang a;
Lal thisen chu an chhuang;"

tih hla, an inhruai dân nêna inmil fe, sipai deuh tak, a thlûk pawh puak deuh thak mai a ni. Tin, Biak in hawn nân·

"Lei Arsi lian Lal Davidan,
Temple a buatsaih a;"

tih hi a phuah leh a. Chumi hnu chuan a Kohhran ngaiah a awm leh ta.

Pu Patea hla ngaihsânawmna dang leh chu Kristian Thurin laipui a man fuh hi a ni. Thisena Tlanna a uar êm êm a, Mahnia Pathian thu inzir chawp mai a ni na a, a hla en hian Theology-ah a hniam lo hle tih a lang.

"Lalberte Lal ber leh Zion roreltu,
Engtia awm thei nge mihringan?
A hmangaih a va mak em!"

a ti thei a. Vawiin thleng hian Pathian mihringa lo chang hi a ring lote tân chuan hriat thiam har lai ber pakhat a ni rêng a. A ringtute tân lah a ropuina, a hlutna lai a ni thung. Keini suala tlu chhe tawh a hmangaihnain min zawng a, min fâwp a ni. Chu chu Pu Patea hian a fak ning thei lo va, a chawimawi kham mawlh lo va. Fakpui tûrin ṭhahnemngai takin mite a sâwm vêl a. Thil siam zawng zawngte pawh a au lawm lawm a ni. He lai tak hian Sâp hla phuahtu pakhat Peter Bohler-a te anga ngaihdam nei a ni tih a târ lang a. Peter Bohler-a chuan Chhandam a nihzia a inhriat chuan a lâwm lutuk a, 'Lei sâng nei ila, chu chu Amah fak nân ka'n hmang vek tûr,' a ti a. Chu ṭawngkam chu Methodist Kohhran dintu zinga mi, hla phuah thiam hmingthang Charles Wesley-an a lo hriat chuan:

"Aw mi sang tam tak zaite chu,
Ṭlantu ropui fakin;"

tih hla lâr ṭha tak mai leh mite sak duh êm êm chu a siam a. Chutiang bawk chuan Pu Patea hian ṭhahnem a ngai êm êm a·

"A fak hla nawn r'u van mipui Seraften,
Tuifinriat leh khawvel zawng hi;
Zaiin khat se, Haleluia!"

a lo ti hial a ni. Chu chauh a la ni lo, a tak pawha awm ngai lo, amah chauhvin a hman bîk ṭawngkam kan pawm ṭheuh si hmangin:

"Ka lawmna tuifinriat angin a liam a,"

a'n ti tê tê a;

"Aw Lalpa zaiin i hming ka fak ang,
Khawvela i siam zawng zawng zai se;
Lalpa chawimawi nan awle chhuah r'u,
Leilung hi zaiin a lo khat ang."

a ti ta zêl a ni. A ni, leilung hi zaiin han khat tak tak se chuan aw! A ropui dâwn mang e!! A ṭhahnemngaihna, a lâwmna, a duhthusam leh a beiseina zawng zawng hetah bian a inchhûng khâwm a ni

Pu Patea hla zawng zawngah, "Aw Lalpa Davida leh a thlah Arsi" hi a ropui deuh ber a, a thûk ber bawk ti ila, a sual kher lo vang. A lâr hle a, Zoṭawng hmang khawvêl a dêng chhuakin a lang. Ama thlûk siam tak pawh hi a ṭha sa a, zaipâwl sak mia a thlûk siam thar pawh hi a duai lo hle. Zoram eng ang chiahin nge a hneh ka hre pha lo va, Kâwl ram Zofate chu a chiah hneh hle.

Kum thum dan zêla an reih "Zomi Baptist Convention." (Chin Hills pum pui huap — Falam, Halkha, Thantlâng, Tidim leh Kabaw Valley infin) inkhâwmpui lian chu ni 21 March 1965 khan Tahan, Tawngphila vêngah a awm a. Tahchuan Tahan Mizo zaipawl an sawm a Methodist-Vêngpui leh Mission vêng. Presbyterian leh Independent Church of Burma infinin, nula leh tlangvâl 300 rualin he hla hi an rem a. A mawi chang ni lovin a ropui a, a rik hian a ri hem hem mai a ni. Tin, 1966 kuma Burma ram Methodist kohhran Sâp ram aṭanga mahnia ro inrêla a indanna Conference hmasa ber hawn nân Vêngpui zaipâwl 100 rualin an sa bawk a, ngaithlatute rilru a khawih hle.

"Mihring ka nih hma pawhin Lalpa Isu,
Thisena man ding beisei lova min tlan —
Chhiar sengin ban hre thiam teh reng ila aw,
Khawvel zaia tikhat turin ka bei ang."

tih lai phei hi chu sawi vak ngai lovin a thûkzia kan hre ṭheuh âwm e.

He hla hi Pathianin a hmang nasa a. Pu Patea hla phuah hmasa dawttu a ni nghe nghe. Miṭen an duh êm êm laiin Aizâwl a zu zin a. A thla Pu Suakṭhuaman a lo lâk sak a, dâwrkai ṭhenkhat pawhin an târ nual a ni Engpawh ni se, hetiang khawpa hla thûk leh ril min phuah sak avâng hian kan zavaia tân hlâwkna ropui tak a ni a, a vânneih thlâk ngawi

mai. He hla sakna apiangah a hming pawh sawi a ni ta zêl.

Thubriltu hmingthang D.L. Moody leh zaithiam êm êm Sankey ten England rama Harhna Beirual ropui an neih ṭum-in, 1874-a London-a thlahna inkhâwmah, mi ropui tak pakhat Lord Shafes-bury an tih chuan, "Sankey-a hian hla dang tih loh, 'Lo ṭang r'u ka lo kal dâwn e' tih hla chauh hi zirtir pawh lo ni se, British ram pum tân malsâwmna a tling rêng rêng mai," a ti hial a. Pu Patea pawh hian a hla dang zawng zawng chu sawi loh, "Aw Lalpa Davida leh a thlah Arsi" tih chauh pawh hi lo phuah se, Zofate tân chuan malsâwmna a tling rêng rèng a ni, ti ve ta ila, kan uar lutuk a ni dâwn em ni?

Hriat rengna Lung, Rom leh Pennsylvania-a an phunah ti hian an ziak ve ve a,

P. P. Bliss
LO ṬANG R'U, KA LO KAL DÂWN E, tih PHUAHTU

tiin. Hetiang deuh hian Pu Patea hriat rengna lungphunah pawh a hla hmingthang, chång 2-na:

> "Mihring ka nih hma pawhin Lalpa Isu,
> Thisena man dang beisei lova min tlan —
> Chhiar sengin han hre thiam teh reng ila aw,
> Khawvel zaia tikhat turin ka bei ang."

tih hi an ziak tel a ni.

Pu Patea nupui Pi Kâphnûni hnênah, "In pa hla phua ziongah eng hla hi nge ropui i tih ber?" tiin ka zâwt a Ar chuan:

> "Ka rapuina tur leh ka himna hmun,
> Ṛal hlauhawm leh titna awm lo chu;
> Ṭhlaler atang hianin ka hmu rinin,
> Chu hmun hlun chuan min tuam vel vangin."

tiin min chhâng thuag a ni. Mi tam takin an ṭâwmpui mi

thei Pu Patea hla phuah hmasa ber a ṭhiannuin tha a ti ber a, a kut chhuak pahnihna, a hla zinga thûk leh ropui ber, lâr ber a ni bawk hi a chhinchhiah tlâk hle a ni.

Pu Patea hlain mi a hneh dân hi sawi tham fe a awm. Vawikhat pawh Pu Ringchina te Lunglei lamah 1928 vêl khân inhlawh tûrin an kal a. Ramlaitui khuaah chuan thlen in an huphurh hle a, an han zawng vêl ta a. Hmeichhai pakhat hian, "Khawi khua nge in nih?" a lo ti a. "Khawbung khua," tia an han chhân chuan, "E, Patea awmna khua maw? chuti chu ka inah lo thleng rawh u," a ti a. A ina an luh chuan an bâwm chu a chawi thlâksak sawk sawk a. "He hla hi ka duh êm mai, i'n sa teh phawt mai ang u," a ti a

"Ka dam lai thlipui a ral hunin,
Ka Lal Chhandamtu hmel chu ka hmu ang a;
Chutah ka lawmna a chuai lo vang,
A hmelah van pangpar a vul reng ang a."

tih hla hi an han sa ta a. Pu Ringchina chu a tleirâwl lai tak a ni a, pa zakzum tak a ni bawk a. "Chu mi tum anga ka zahna hmun rêng rêng ka la tâwk ngai lo," a ti a ni

A hla ngaisângtute chauhvin Pu Patea hi an ngaina a ni lo va Hla phuah thiam hmingthang Pu R L. Kâmlala leh Pu C Z Huala te pawh hian an ngaisâng ngawt mai. Vawi khat chu 1932 khân Pu C.Z. Huala nên Pu R L Kâmlala dam lo an tlawh a, a rilru a buai hlimchhâwng lai a ni a. A lo ṭha hle tawh a. A rawn kantute pahnih a hmuh chuan "E, Mizo ram hla phual thiam zânin chu kan va kim êm! Awithangpa kan va ngai ve!" a ti a. Pu C.Z. Huala hla phuah, "Thihna lui ralah, ram nawi nuamah chuan," tih châng khatna leh Pu Patea hla, "Aw Lalpa Davida leh a thlah Arsi," tih châng khatna hi lunglêng deuh maiin a han sawi chhuak a. "Keini poet-ho hi Grammarian kan lo ni ber alâwm maw le!" a ti bawk a

Amah pawh hian hla phuahtu dangte a ngaisang êm êm bawk. Chûng zîngah chuan Pu R.L. Kâmlala hi a ngaih ropui ber a ni hial mai thei. A kutchhuak:

"*Aw, min hrilh rawh thukna ropui,*
Ranthleng leh thing anchhe dawng leh,
Vana lallukhum a inzawm,
Lei Eden leh Salem thar nen.,"

tih hla hi a lo hriat meuh chuan ropui a ti hle a ni ang chu, "Mn, hei chuan hla zawng zawng a phuah zo ta, phuah tûr ka nei ve ta lo!" a ti hial a. A chawimawi dân ropuizia hi a mak ngawt mai.

Pu Patea hian hla lênglâwng a phuah ve lo tih theih a ni a. Mahse Lalawithangpa (Hmarlûtvunga) chu U'pa zai thlûk (chhim thlang zai an tih bawk)-in a phuah ve tlat a. A mak ang reng hle! Hei hi hla lênglâwng a phuah kan hriat theih chhun a ni. Hei hian hla phuah thiamte a ngaihsânzia a târlang chiang hle bawk:

"*In hril thiam lawm ni ka zawt ang che Nikhumpa,*
Mim ang pianna Sai khaw chul hnu chhuahtlangah,
Thangpuii hlan ang ka lo nghak che,"

Pu Patea hla ziak khâwmna bu hlui bera tel lo, a nupui fanaute pawhin Pu Patea phuah a ni tih an hriatpui loh mi dang zâwkin, 'Pu Patea phuah a ni e,' an tih h'a pathum a awm a. Chûngte chu:

1. "*Aw Haleluia Lalpa ropui ber,*
A fakna kil tinah fawn se.,"
(*Mizo Kristian Hla Thar Bu.* Aizawl, Synod Press, 1974, 11th Edition, p. 53 or No.70; Lalsiama, Pu H.: *High School Mizo Vernacular*, Aizâwl, St. Joseph Press, 1970; p. 58).

He hla hi ţhenkhat chuan Pu Kâmlova phuah niin an sawi thung a, (Rokûnga, Pu: *Thalai Hla Bu.* Aizâwl, Synod Press, 1962, 3rd Edition, p. 151, or No. 171).

2. "*Ngai teh an ri a va mawi em!*
Ni ropui lo thleng lawmin;"
(Rokûnga, Pu: *Thalai Hla Bu.* Aizâwl, Synod Press, 1962 3rd Edition, p. 102 or No. 122).

Ţhenkhat chuan a phuahtu hi Pu Patea emaw, Pu R. L. Kâmlala emaw niin an ring (*Mizo Kristian Hla Thar Bu*; Aizâwl, Synod Press, 1974, 11th Edition, p. 7 or No. 9).

3. "*Ram ɗaiah lunglen ka tuar ni hian Lalpa,*
I hmel pangpar leh i aw mawi chuan;"

(*Mizo Kristian Hla Thar Bu*, Aizâwl, Synod Press, 1974 11th Edition, p. 171 or No. 262).

Hêng hla chungchâng hi Pu Patea nupui fanaute chuan, " 'Aw Haleluia Lalpa ropui ber' leh 'Ngai teh an ri a va mawi êm!' hla te hi tûn hma aţang tawh kh.n a (Pu Patea) phuah an ti châwk a. Mahse a dik lo. Engmah hriatpuina kan nei lo va, a hla a ziak khâwmna buah pawh kan hmu tel ngai lo," an ti a ni

"Ram ɗaiah lunglên ka tuar ni hian Lalpa" hi chu Pu Patea nupui leh fanaute chuan an han sa riai riai a. Ngun lehzualin an ngaihtuah a. Kum tam fe liam tawhah khân an va chêng a. "Hei hi chu a (Pu Patea) hla kalhmang nên a inang hle a, mi lunglêng mi a ni bawk a, a ir-âwm chhuak a ang hle a. A rilru kalhmang nên pawh a inmil viau mai. Tin, a hla phuah a zirtîr hmasak ţhin leh a vawrh darhtu ni fo, Khawbung khua Pi Sawikûngi (mitdel) te, Pu Tâwnphunga leh Pu Bawihhlûma te pawh khân he hla hi an sa châwk tak e. Mahse a phuah a ni e zawng kan ti ngam chiah lo," an ti a ni.

"Ka pa hla siam rêng rêng hi, ka naupan deuh lai a. 'ka pa, he hla hi i phuah em ni?' tia ka ziwh pawh hian, 'hla ka phuah lo, Pathian siam alâwm' a ti mai ţhin a. Chuvângin a hla hi hriat chian leh hriat kim a har a ni," tiin a fanu upa Pi Lalêngi chuan a sawi bawk.

Khawbunga a awm chhûng chauhin hla a phuah kan tih tawh kha. A hla hmasa ber chu 1919 vêla a phuah a ni a. Salvation Army tân, Zawlseia an biak in hawn nâna a phuah

"*Lei Arsi lian Lal Davidan,*
Temple a buatsaih a,"

tih hla hi a hla hnu khârtu a ni ta a, 1927 vêla a phuah a ni. He mi hnua miten hla phuah leh tûra an ngen pawhin, "Ka thinlungah a awm ta-lo, ka phuah thei ta lo," tiin a chhâng ṭhîn a. Khawhar nu leh paten an ngen châng pawhin, "Ngawi teh u, mi dang tir zâwk teh u," a ti mai ṭhîn bawk.

Pu Patea hian hla 55 a phuah a. Mahse chûng zînga 52 te chauh a hla ziak khâwmna bu hlui berah a chuang a. Hla pathum chu rei fe bo aaga ngaih a ni nghe nghe. Theih ang tâwka research beia kan han chhui leh tak tak hnu hian vânneih thlâk takin pahnih chu kan hre chhuak thei leh ta hlauh va, a lâwmawm hle. Chûng hlate chu No, 53-na leh 54-na te hi a ni e. La hriat chhuah rih loh châng bul chu:

"Sinai tlang chungah,
Lalthutthleng a rawn hung!"

tih hla hi a ni a Hriat kim hun a la awm êm ang chu.

A hla phuah 22 chu Pu Patea hian a thupui Sâp ṭawngin a dah a. Hei hian zirna engmah nei lo mah se mahni inzir leh engnge maw chen chu thiam ve a ni tih a târlang a. Tûnah hi chuan a Sâp ṭawng thupui chu kan dah ṭha a. Tûn laia tih dân tlânglâwn ber angin a hla tlar hmasa ber thupui angin dahin kan ziak a, Tin, ziak dân bîk a neih, "Jaion" chu a ngaiin kan dah zêl thung a ni.

Pu Patea hla phuahte chu *Mizo Kristian Hla Thar Bu*, 11th Edition, 1974-ah hian hla 29 chiah a chuang a (hla No, 1-28 leh 46-na). Hla dang 25 (No. 29-45 leh 47-54) te chuan hmun a la chang ve lo a ni. Chûng ziak luh zînga hla 15 (No 1, 8-12, 14-16, 20-24 leh 46-na) te chu tihdanglam awm hauh lova seng luh a ni a. Hla 14 (No. 2-7, 13, 17-19 leh 25-28) te erawh chu siamthat a ni hlawm a. Hla thenkhat phei chu a châng puma sahthlâk a ni.[1]

A dam chhûng hun hnukhawi lamah natna buaithlâk

---

1. Siam danglam leh hla chang palh a nih dan chu hlabuah hian chian taka tarlan tel a ni.

deuh takin a tlâkbuak a. A nâkah a nâ a, a bâwk a. A dâr-ah a insawn leh a. Chu mi hnu chuan a khâkte a thî ta a. A mu thei lo va, thla thum chhûng lai ṭhu ngawtin a khawsa ta a ni. Pu Pânga, Compounder-in a enkawl a. "Unau in awm nual bawk a, inpua ula, damdawi in lian pan ta che u, an lo zai ang a, a ṭha chhuak leh mai ang," tiin a râwn a. Mahse "A mualpho thlâk êm mai," a ti tlat a. "Mihringte chu vawi khat thi tûr kan ni a, thi mah ila, ka tho leh dâwn tih ka hre chiang êm mai." a ti tlat bawk a.

A chauh tawh hle hnu hian mumang mak deuh a nei a, a nupui a hrilh nghe nghe a. A mangah chuan a nupuiin Hawi-lopâr a lo lâk sak a. Zân dangah thlawhna vâr a lo kal a, thlânmual a rawn hêl pup pup a. A nupuiin, "I thi dâwn a ni âwm mang e," a ti a. Ani erawh chuan, "Ka thi lo vang, thi mah ila ka nung leh ang," tiin a chhâng a ni.

A thih dân hi a mak ngawt mai. Amah ngeiin a sawi lâwk a. "Ka thih hun chuan chhûm leh ruahin min hruai ang," a ti a

Lal pian hun aṭanga chhiarin kum sângkhat leh zakua leh sawmnga, March ni sawmhnih leh pathum a ni a. Khua chu tûk dang ang bawkin a thiang kûk mai a Ni a chhuak êng phût bawk a. Tûk dang nên a danglamna rêng rêng a awm lo. Mite chu tûk dang ang bawkin zîngah an tho va, nulaten buh an dêng a, nuin ei rawng an bâwl a. Tûkṭhuan an ei a, feh chhuak tûrin an insiam sung sung a. Feh an kal ṭan êk êk tihah chuan Khawbung lam leh Dungtlâng lam aṭangin chhûm dum, ârbâwm tiat tiatin a lo kal tup tup a. In pakhat chung zâwn a lo thlen chuan khawpui a ri ta chiam a. Tuala mite chuan, "Tûkin khaw bâwn dân chu a va mak êm!" an ti a.

Chu khua chu Sâmthang a ni a. Chu ni chu Pu Patea chatuana vân ropuina ha tûra a tawlh liam ni a ni a. Chu in chu Pu Patea te in a ni a. Paho awmna tual pawh Pu Patea te tual tho a ni.

Chutia khawpui a rik lai tak chuan tapchhakah amah chu an kil bial laih a. A fapa upa ber Lalchungnunga, a lu vuan

rengtu chu a bia a Mahse a ṭawng rik hleih theih loh avângin a hmui phun chauh hmuh tûr a awm. An lian zawh nawn leh pawhin engmah a sawi thei tawh si lo. A bânin a kîltute chu a hawi a. "A thaw a ipik a ni ang e," an ti a, an kiang dial a. Tichuan a kut dinglam chuan kawmchâr tlung zâwn a kâwk a, hlim hmêl pu takin a nui var var a:

"Jaion tlang leh van Arsi mawi,
Lalpan ka tan min siam;"

a lo tih thin hmunah chuan; Ama tawng kau chheh dân ngei hmanga kan sawi dawn chuan: Luipui luang ri rehna in; Khawvêl hautiang ngai tawh lovin; Lalpa siam Salem khawpuiah; Kum khaw ram hlun tûr, nî tina a thlir ṭhin; Imanuela ram ropuiah; Chatuan thlifîm lênna; Uai lova pangpârte an vul rengna; An hril lung mawi tuallai, tlaitla lova an ên rengna; Beram No faka lêng tûrin; Khawdur piahah, Rûma a lo ngbah ṭhin; Râl hlauhawm leh titna awm lohna; Hmun hlun, A fa hmangaihte leh chatuan Varparh Arsi êng mawite a ta an lo nihna tûr; Chatuan lâwm hla sakna tûr hmun; a Lal Chhandamtu hmêl, vân pangpâr vul rengna leh lâwmna chuai lohna hmun; Lei lênna ram reh ngaih lohna; Berâm No leh lalṭhutthlêng ennawm mak tak leh lâwmna tîkimtu awmna; A thlîr bân theih loh Angel lungruala an lênna; Lungduhte lailênna; Arsi piah vân Salem thar; Lungngai chawlhna hmun thianghlim; Nunna tui nêmten a luanna; Thihna lui râl Hnehtu Lal lênna; Angel vâr khawpui mawi; Chatuan Lalpa khawpui siam thar; Nunna thing daihlim hnuai; Lalna ram ni tlâk ngai lohna; Hlimna khawpui tual laiah; Nun hlun ram; Eden Krista buatsaih. Seraf thianghlim Haleluia tiin thla zâra La'pa faka an zaina; Hrehawmah pawh ṭhingṭhi tala Daniala anga tukverha a lo thlîr thin; Buaina tinrêng tuara a then tâkte hmu tûrin; A dung leh vânga han lên vêl a châk êm êm; Imanuela lei leh vân thar siamah chuan chatuana vân ropuina ha tûrin a tawlh liam ta a ni.

A thu sawi, engnge a lam chiah an hriat theih tâk loh kha amah hmuaktute lo kal a hmu ang a, chu chu a hrilh niin an ring hlawm

A hnuk a chah tâk hnu chuan rei vak lovah Khawbung upaho an chho va. "Kan khuaa thi chu ni se biak inah kan inkhâwmpui ang a, biak in hung chhûngah ngei kan phûm ang," an ti a. Chu chuan Sâmthang upate a chawk chi-ai deuh va. Mahse a engamah an tih sak ta lo.

Khawbung upate chuan Khawbung ngeia a thi lo chu pawi an ti hle a. Ropui taka vui an châk êm êm a ni. A ruang pawh Khawbunga lâk thlâk an dil hial a Mahse an phal lo a ni awm e. Chuvâng chuan anniho chuan, "Khawbung Patea tih a ni tho tho, kan khaw hming a tiropui tho ve!" an ti a. Tichuan a ruang chu Sâmthangah Fam Rolung Mual atanga thu sawi zawm zêl tûrin an zalh ta a ni. A hriat rengna lung erawh chu Khawbung leh Sâmthang ramri bul, kawngpui sîrah phun a ni a. Motor kawng lain thar a lo nih tak hnuin, mipui kal vêlten awl-ai taka an hmuh theih nân motor kawng thar lamah 1983 kum bul lamah khan puithu taka sawn a ni leh ta bawk.

Bûng Tlângpui Rangkachak fa Pu Patea hla hian dang-lam bik riauna a nei a. Prof Siamkima min hrilh angin, hla phuah kawnga duhthlan lam rêl fel a, chu mi lam chu rilru ding taka zawh a nih avângin a hlate pawh a ang bik a Pang-par huan ang maia pâr chi hrang hrang vul chêk rengna hla siam a, arsi chi dang dang dêt chiaina hlate huatsaihtu a ni. Lai lova pangpârte an vul rengna leh êng mawi chi hrang hrang leh arsi dang dang tamna tu hlaah mah, êng hlaah mah kan hmu lo vang tih theih hial tûra hla tha danglam bik phuah thei a ni a Mihring ngaihtuah dâna thu inhal leh inkalh tak, mihring phâk rual loh tih hial t r hla

"Ka lawmna tuifinriat angin a liam a,
Tlâh lui kamah zaiin i hming ka fak ang."

ti thei ngattu, Mizo hlain a chim sân lai ber phuah chhuak thei khawpa mi ril leh thûk a ni.

Mizoten Kristian sakhua an vawnna kum 25 emaw a ... ng tawh a. Harhnain vawi thum lai a nuai tawh nghe nghe a. Zai an duhin an tui êm êm a. Mahse an hla neihchhun chu

Sâp hla, Zo ţawng tuallênga lehlin, hla thu pawh tel mang lo a ni a. Chutiang hla ngawt chuan rilru chhûngril a hneh lo va, a khawih tak tak thei lo bawk. Mizo rilru leh ngaihtuahna hmanga Mizo hla thu mawi leh thlûk ngeia hla neih kawngah mipui tuihâlna a lian hle a. Chu chhûm zîng chuan Harhnain a chawhphûr mipui tui tak tak chu a tuam bûm a. Thawnpik takin a khuh bawk a.

Hetih lai tak hian thlasik zân thim su kiang tûra zîngah Vârparh Arsi a lo chhuak vah ang deuhvin. Pu Patea hian Mizo ţawng leh hla thu hmangin, hril leh sak nuam êm êm hla a rawn vawrh chhuak ta a. Mipui tuamtu chhûm zîng hnawk bûm leh ipik taka khuhtu chu a rawn su kiang ta dawk mai a ni. Chuvângin Pu Patea hi Mizo Hla Vârparh Arsi kan ti thei hial âwm e. Mizo ţawnga Kristian Hla phuah chungchâng leh Mizo hla thu mawi leh ţha hmanga hla phuah thu sawina apiangah Pu Patea, Khawbung hi thim su kianga khawvâr hmahruai Vârparh Arsi angin êng takin a lang dâwn tawh a ni

HLA ZAWNAWLNA

1

HLAU SUH ULANGIN NGAI RAWH U

1. Hlau suh ulangin ngai rawh u, mi tin ta tûr,
Chanchin Tha lawmin tlâk êm êm ka rawn thlen che u!
Vawiinah hian Davida khuaah Tidamtu a piang,
Lal Krista kha, in chhinchhiah theih nân,
Raa thleuagah in hmu ang.

Ka Lal zân châmna hmun, aw ka va ngai zual thîn êm,
Berâmpu ruala kal ka nuam Bethlehem tlâng chungah;
Nausên puana tuam chu aw zawtin hril thei sela,
A siam Jaion khawpui tual nuam chu.
A ngai ma lo vang e.

2. Hmânah kan lâwmna pâr rimtui a chuai zo ta,
Mahse ka Lalpan Jaion pâr mawi min lo thliah;
Thialêr ram pawh hi zai ve se, "Hossana" tiin,
Khawvêl ram zawng chungah hian lâwmna,
Remna lêng vêl rawh se

3. Tlânga hnim r'u, pangpâr vul se, vân Hossana,
Zawlnei hril angin Jaion kawngkhâr a rawn hawng;
Van khawpui lan lungngaih buai leh mittui tlakna,
Mahse kan tân phaizâwl tûktin pâr
Mawi a vul chhuak leh ta.

4. Eden chhuah-tlâng a mawi leh ta, râl an tin zo.
Lâwmna rimtui leh vân hla mawi chu a lêng vêl;
Hlima lâwmin i fak ang u, Lal riangvai hi,
Min hmangaih luat vângin kan tân
Khua nuam a lo chân ta.

2

LAL PIAN HUN PANGPAR A VUL LEH TA

1. Lal pian hun pangpâr a vul leh ta,
Thinlai mu hau lunglên a kai tho ve;
Vân hnuai mi hril Bethlehem tlâng chungah,
Rinin thlain mi an thlâwk kai.

Aw ka Lal nunnêm, Nangin min hruai zêl la,[1]
I chûn leh zua kârah sên lai nau ang i ṭahna
Hmun tuâl ka ngai.

2. Ngaih a nâ e, Bethlehem tlângpui,
Tlai ni tla êng lênkâwl a khum riai e;
Bâwng in tlâwmah ka Lal riangvai tak saw,
A chûn riang Marin a chawi e.

3. Bethlehem Arsi a êng leh ta,
Eden thlân kawngkhâr chhûng a rawn chhun êng;
Harhin tho r'u, Eden khua a vâr ta,
Kan tum ram chu i pan zêl ang.

4. A va mawi êm!, Lalna ram thing chu,
Kan tân Bethlehem tlâng a lo vul ta;
Hmânah pi leh puten an hmuh phâk loh,
Saron pâr tlânin kan lêng e.

---

1. Mizo Kristian Hla Thar Bu: II Edition, Synod Bookroom, Aizawl, 1974-ah "zel tawh" tiin an thlak. He lehkhabu hi kan tarlan hun chuan MKHT. II-na ti chauhvin kan ziak tawh ang.

3

LAL LUNGAWI KUM HUN LÂWMAWM CHU

1. Lal lungawi kum hun lâwmawm chu,
Tûnah ka thleng leh ta;
Chuan zêl ila Bethlehem dai hmun saw,
Vân mite zai remna.

Aw, nang Bethlehem, ka va ngai tak che âm!
I tlâng chunga bruaitu arsi êng chu;
Ṭapin ka rawn zawng zêl ang che,
Ka Lal pianna lei hmun tlâwm ber chu.

2. Ngai lo awm ang maw chu hmun chu,
Ka Lal siang a lawina;
Kaisar lal lai ni tla zâm vêl hnuaiah,
Ka Lal nau ang ṭap e.

3. Han thlir teh u, angelte u,
In lawm lai Lal Isua;
A lo thleng ta rethei fate hlimna,
Pâr ang kan lâwm vo ang.

4. Châm rih ula Berâmpute,
Hmun khawhar kalsan a'u;
Lungngaih lohna Arsi piah ram nuamah,
Tual kan lêng za tawh ang.[1]

---

1. Chang 4-na pum hl, MKHT. 11-naah dah that a ni.

4

RAM THIANGHLIMA LAL LO PIANG CHU

1. Ram thianghlima Lal lo piang chu,
Chung lam arsi chuan a pan zêl a;
Mi fing Amah zawngtute pawh khân,
Arsi chu an en a.
Kei pawh chu arsi êng chu pan zêlin,
Lal pianna hmun tlâwm Bethlehem min thlen ang.

Aw Bethlehem tlâng ka thlen hma chuan,
Châwl lovin ka kal ang;
Chhûn Arsi êng chuan min hruai zêl ang a,
Mari châwi lai nausên chu ka hmu ang a.

2. Chatuan Salem kawngkhâr ropui chu
Kan tân a rawn hawng leh ta e;
Boralna rama lêng tawh hnu kha,
Vân khua min chantir a;
Lâwmin i zai ang Lal thar a piang ta,
Lei hi chatuan hla mawiin nghawr vêl rawh se.

3. Lâwm lo awm ang maw Lal thar chu,
Vân mipuite chuan an rawn then ta;
A ngaiin van khua a reh zo ta,
Ṭapin lei an thlir a;
Chatuan arsi pawhin a ûm zêl a,
A pianna Bethlehem tlâng a rawn thlen ta.

4. Aw tûnah hian i kal ang u,
Hmun khawhar lam chu i pan zêl ang;
Lei lalten Amah do mah sela,
Mipuite zawng pawhin;
Kei chu ka Lal duh, ka lunglai hnêmtu!
Hmun khawharah pawh Aman min awmpui ang.

5

ENGMAH DANG KA DUH LO LALPA

1. Engmah dang[1] ka duh lo Lalpa, khawvêlah hian,
I rawngbâwl tûra inpein;
I Thlarau Thianghlim chauh ka ngai,
Lungngaih nia min pui tûrin.

Aw, Nang ka ngai ber che,
Lalpa ka ngai che;
Hruaina chhûm ding leh ông ropui,
Min hruai zêl rawh.

2. Thlalêr ram indonaah râl lo zual mah sela,
I hmangaih[2] kulhpui nghet chhungah;
Ka thlarau hliam Lalpa hruai la,
I tân pâr anga vul tûrin.[4]

3 I kal tawh ang u, aw Homalen ram nuamah chuan,
Lenrualte then rih mah ila;
A hmangaihna tuifinriatah,
Chuan kan la bual za leh ang.[3]

4 Lungngaih ni awm mah se Lalpan min hruai zêl ang a,
Jordan khaw ri a lo thleng ang;
Buaina zawng zawng kan pêl tawh ang,
Khawvêl hnutiang ngai tawh lovin.

1. Mizo Kristian Hla Thar Bu II-ah "Eng dang mah" tiin an thlak.
2. "Hmangaihna" tiin an thlak.
3. "....ang ka vul leh ang." tiin an thlak.
4. Chang 3-na pum hi chhawk a ni.

6

AW KA CHHANDAMTU, LALPA

1. Aw ka Chhandamtu, Lalpa,
Lungngaihna thla zâr hnuaiah;
Buainaten ni tin min vêl, [1]
Min lo kai zêl ang che.

Rethei naufa ka ni,
Nangin min kalsanin;
I siam Salem khawpui,
Ka thleng zo ve nâng maw.

2. Khawvêl hrehawmah hian aw,
Hnung lam thlipui lo hrângin;
Ka kulhpui leh ka Chhandamtu,
Min kalsan suh ang che.

3. Kanaan kalkawng lamah chuan,
Jordan lui min hruai kai la;
Thlalêr kawng râl hlauhawmah hian,
Hmun râlmuang min-thlen la.

4. Jaion, i tlâng chungah chuan,
Lungngaiten chawlhna an hmu;
Kei pawh i tlâng hlimna ramah,
Nuamin ka lêng ve ang.

1: MKHT, 11-naah, "min hawm" tiin an thlak.

7

AW, FAK R'U, PATHIAN BERAM NO

1. Aw, fak r'u, Pathian Berâm No,
Kalvaria thi kha;
Nangmah leh keima tân Tlanna, [1]
A thisen a chhuak ta.

Thisenin .... Thisenin,
Min tlan ta, Berâm No thisenin;
Min tlan ta .... Min tlan ta,
Berâm No, Haleluia ! Fak r'u.

2. Aw Lalpa hmangaih ropui chu;
A hausak ren rual loh;
Sâng tam tak a pe ta, kei pawh
Malsâwmna chu min pe.

3. Haleluia, ropuina chu,
Ama'n nei kumkhua se;
Khawvêl sual leh kei chu Kristan,
Thisen hlû chuan min tlan. [2]

---

1. MKHT, II-naah, "...thi khan; Nangmah leh keimaha tlan nan, tiin an thlak.
2. "....kei chu Kristan, Thisen hlu chuan min tlan," tiin thlak a ni,

8

AW KALVARI THING CHUNGAH CHUAN

1. Aw Kalvari thing chungah chuan,
Ka hrêng ropui a au;
Jerusalem Kanaan ram zawng zawng,
In Lal a ui lâwm ni?

Aw, ka sawi thei lo, aw ka hril thiam lo,
A hmangaih a va mâk êm!
Thûkna, thûkna, ka sawi thei lo,
Min hmangaih a va mak êm!

2. Puanzâr ropui a lo thlêr a,
Lungpui lo khi chat chu;
Hmangaih Pathiana thinlungah chuan,
Eng angin nâ ang maw?

3 Khawvêl pawh a lo thim ta a,
Lirpui a lo nghîng a;
Hlauvin khawvêl a tlân bo ta a,
Mi thianghlim an tho ta.

9

CHŪNG LAM JERUSALEM THAR KHI

1. Chung lam Jerusalem thar khi,
Mi thianghlimte khawpui a ni;
Tah chuan Lal Imanuelan ro a rêl e,
Kan pan Jaion ram chu ka ngai lehzual ṭhin.

Lei hmuna ai zawngin a nuam zàwk chatuan ram chu,
Ni tin mi an thleng, thla tin an tam, kum tin an pung zêl
Jaion tlâng chunga Berâm No awm chu zaiin an fak.

2. Imanuel, i thisen chu,
Kan chatuan hla tûr a lo ni;
Mi thianghlim ram ka thlen hun chuan ka zai ang a,
Chatuan thing ka Lal nunnêm pâr ka tlân ang.

3. Haleluia, aw Chhandamtu,
Ram zawng zawng i ta a lo ni;
I thisenin i tlan zo ta, i ta kan ni,
Kan nghâk che, buaina Jordan chhûm zing hnuaiah.

4. I lo kal dâwn tawh em Lalpa?
Kan ram hrehawmin a tuam vêl;
Kanaan ram leh i hmêl kan ngaih a bàng nêm maw.
Zing thlain khaw thianghlima lên ka nuam e

10

BUAINA LO KIANG LA, KA RAM KA CHUAN ANG

1. Buaina lo kiang la, ka ram ka chuan ang,
Khawvêlah hian ka thla a ngam thei lo;
Lalpa siam Salem thar ka thlir ang e.

Aw thawhlehna ni ropui, thihna hnehtu,
Khaw thianghlimah chuan min thlen la,
Lui kam mawi zâwkah chuan;
Buai leh thihna hnehin ka zai ang e.

2. Ka ṭap e Lalpa, i hmêl hmu lovin,
Awm-khua harin tlai ni ka lêng zo lo;
Jaion kulhpui, khawiahnge maw i awm?

3. Pialrâl ni êng mawi, ka kawng thim takah,
Lo êng langin Lalpa ka kal thiam lo;
Buai leh thlân thim takin min lo nang vêl.

4. Ka dam lai ni hi thlânah ka pêl ang.
Mahse min nghahna ram ka pan zêl ang;
Luipui luang ri rehnaah ka châwl ang.

11

CHUAN ILA, KALVRIAH JAION A LANG EM?

1. Chuan ila, Kalvariah Jaion a lang em?
A lang e, hawh[1] i thlir ang u;
Kalvariah aw[2] i thlir ang u,
Kan chatuan ram a lang.

Aw, ngaih ni zual leh thin, (2)
Thinlai chhûm ang tizing Lal nunnêm;
Rauthla sianga an lawina khawnge i rûn tem?
Ka dâwnin ka thinlai zîng riai e.

2. Hmêl hmuh loh ngaih lai Lalpa, i ânka nêm diai,
A thlum e, ka tân khuai tin;
Dâwn ka nuam nunna lunglo tui,
Thiang a luang dêl dêl.

3. Kum thar pangpâr a vul ta suihlung lêng leh thin,
Awm a har tinkim ka dâwn in;
Tlaitla ênga ka Lal hmêl leh,
Rauthla vângkhua a lang.

---

1. MKHT, II-naah, "aw" tlin an thlak.
2. MKHT, II-naah, "aw" hi an palh.

12

DAM LAI LUIPUI DUNG LEH VANG FANG MAH ILA

1. Dam lai luipui dung leh vâng fang mah ila,
Hma lam khua nuam Kanaan chu thlir zêlin;
Kan lâwmmaa lallukhum chu a hnai tawh e,
Ṭapin khawvêl hi ka hmang rei tawh lo vang.

A rei tawh lâwng, dam chhûng lungngaih buaina,
An mi kohna aw chu ka hriatin;
Lalṭhutphah vêla an nghahhlelhna aw chuan,
'Hmangaihte ṭahna a sei lua e,' an ti.

2. Ka vahvaihna lui dung hi sei mah sela,
Hruaitu Hmâr Arsi chu thlîr zêl ila;
Lawng chawlhna tlâng thianghlim chu min thlen ngei ang,
Tahchuan hmangaih lenrualte an kim tawh ang.

3. Ka pan zêl dâwn chatuan thlifim lênna chu,
Lai lovin pangpârte an vul reng e;
Berâm No. leh vân pangpâr vul rengte chu,
Thisen vângin aw ka la thleng ngei ang a.

4. An hril lung mawi tuâllaia ka lên hun chuan,
Hnutiang mual liam tûr hi ka ngai tawh lâwng;
Chûng lung mawi Lalpa ram timawitute chu,
Tlai tla lovin chatuanin an êng reng ang.

13

HAWI VÊL ÎLA ZAN THÎM ANGIN

1. Hawi vêl ila zàn thim angin,[1]
Lungngaihna chhûmtê a lo zîng;
Ţah lai rêlin[2] chhâwl thing hnuaiah,
Ţapin Lalpa i hming kan ko.

Kan ram rethei tak hi, Lalpa hawisan suh la,
Chhûn khawhar leh zân thim hnuaiah;
I hming faka kan zaipui tûr,
Lenrual ngai hian nau ang kan ţap.

2. Kan tlâng ram nuam thlifim lênna
Leh nunna tui nêmten a luang;
Mahse i tlang dung leh vângah,
Jaion Lalpa a riang lua e

3. Lenrual kima i pâr kan lâwm,
Ka va ngai êm, aw ka Lalpa;
Hmangaihte[3] nên i hming fak hun,
Ngai hian[4] ka fam ngang dâwn em ni?

4. Aw Lal Isu, rethei Lalpa,
Ka hnênah awm reng ang che aw;
Tlâng romei angin lo zîng la,
Lungngaih ka tuarah khua nêm se.

---

1. MKHT, II-naah, "thim hnualah," tiin an thlak.
2. "Mahten ram dai," tiin an thlak.
3. "Lungduhte" tiin an thlak
4. "Ngaiin" tiin an thlak.

14

HMANAH MOSIAN KANAAN A THLIR A

1. Hmânah Mosian Kanaan a thlîr a,
Luah zo lovin Lal thuthlung a phur a;
Kanaan ram ropui leh a mawina a hmu,
Inchhira ngaiin a ṭap ang maw.

Aw, kei pawh Kanaan ram chu pa thlîr,
Ka chakna ringin ka thleng lo vang;
Mahse Lal Jehovan min hruai ang a,
Ram nuam chu ang chu ka la han hmu ang.

2. Kanaan romei leh ni tla zâm vêl,
Hruaitu Mosia chuan a han thlîr chiam a;
Jordan râl kai chu Lalin a phal lo va,
A hmangaihte chu a hransan ta.

3. Lung tilêng tlâng ka ngai êm a ni,
Lal nân a mawi rêng e chatuan ram chu;
Tahchuan Hnehtu Beram No Lal a ṭhu e,
A sîrah lalna pârin a bawm.

4. Kanaan pangpâr leh khawtlâng rêng chu,
Hruaitu Mosian hnutiang a chhâwn ta a;
Ngai lo angin Salem tlâng a lâwn ta a,
Israel fate chu ngai ang maw?

15

KA ROPUINA TUR LEH KA HIMNA HMUN

1. Ka ropuina tûr leh ka himna hmun,
Râl hlauhawm leh ţitna awm lo chu;
Thlalêr aţang hianin ka hmu rinin,
Chu hmun hlun chuan min tuam vêl vângin.[1]

Ka thlîr nî tin ang, ka thlen hma loh chuan,
A hmangaihna êng leh lâwmawm chu;
Miten chu hmun chu hlui in ring mah se,
Ka sawi thei dâwn lo tharin a lang.

2. Chutih hunah chuan hnam tin chi tinten,
A ropuina êng zâm vêlah chuan;
Chhandamte hmêl êng mawi leh ropui chu,
An hmuh hun zet chuan an ring ve ang.

3. Tin, nakinah chuan a fa hmangaihte,
Chatuan Vârparh Arsi êng mawi chu;
Ka ta an lo ni, awm tawhte nên chuan,
Chatuan lâwm hla chu kan sa rual ang.

4. Ka thlarau lungngai leh vâk ho hnênah,
Kristan a hmangaihna thu nung chu;
A lo hril phal ve tâk avâng chuan aw,
Haleluia! ka fak ning lo vang.

1. MKHT, Hla-naah, "vel a ni" tiin an thlak

16

KA DAM LAI THLIPUI A RAL HUNIN

1. Ka dam lai thlipui a ral hunin,
Ka Lal Chhandamtu hmêl chu ka hmu ang a;
Chutah ka lawmna a chuai lo vang,
A hmêlah vân panggpâr a vul reng ang e.

Aw Nunna thing i zâr hnuaiah,
Vân Angel rual hlimin an lêng;
Aw chutah kan la châwl ve ang,
Israel tlâng thianghlimah chuan.

2. Chu khawpui mawi thlirin ka rûmna
Chuan, lungngaih buaina thihna thlen thei sela,
Tlanna thisen zâra lungduhte,
Khawvêlah hian aw ka lo thenna tawh ang e.

3. I kal zêl ang aw, Jaion fate,
Kan zalênna ram ropui a hnai ta e;
Tûnah lungngaih tah leh buaina hi,
Ka lâwmna panggpârah an la vul ngei ang.

4. Tin, chu khawpui mawi ka thlen hun chuan,
Ka lênna ram reh lam hi ka hawi tawh lâwng;
Berâm No leh lalţhutthlêng chu,
Ennawm mak tak leh ka lâwmna tikimtu.

17

KA THLA, VA KAL TA LA

1. Ka thla, va kal ta la, Jerusalem daiah,
Kalvari mual leh thing leh thlàn leh thisen va en la;
Chutah va chàm reng la, mipui kal liam mah se,
Lal remtih hun a ruang lâk thlâk,
Thlàn hawn thlengin en rawh.

A na lua e ka ti! Ka hmangaih Chhandamtu,
Thisen lova chhandam theih ni sela aw ka Lalpa;[1]
Vàn khua nguiin Saron pâr a thliak lo tûr,
Mahse Isu, I tân vàn pui a chim.

2. Aw ka Lalpa duh tak, i Lalthutthlêng enin,
Ka tân tuara mi thlàn ruaka vàn Lal Fa i zàl chu;
A na lua e ka ti! A na lua e ka ti!
Engtinnge maw ka tih tâk ang
Thlân luog an khâr zo ta.

3. Ka vâkvai dàwn em ni, Lalpa khawngo i awm?
Kalvari tlàng chunga thia i hmêl ka hmuh lai kha;
Tûnah ka bei a dawng, ka lungngaih a lo zual,
Ka Lalpa lungnzai hmêl leh aw,
Ka thinlungah a châm.

4. Ka man thisen a ni, vàn Lal ta ka lo ni,
Khawvêl sum rangkachak lova tlan ka ni;
Ka pa in lam ka hria, buaina chhûm piah lamah,[2]
Chutah Aman mîn la hruai ang,
Jaion tlâng ka ramah.

---

1. MKHT. II-naah, "....theih ni selangin ka Lalpa" tiin thlak a ni
2. "ramah" tiin an thlak.

18

KA AWMHAR LUNG A LÊN NI HIAN AW KA LALPA

1. Ka awmhar lung a lên ni hian aw ka Lalpa,
Min awm ang che i hmêl duhawm;
Kei khawhar lungngai rethei tân,
Ka ṭah mittui a lo hul ang.

Aw ka ngai che ka Chhandamtu,
Min hruai ang che, i tlâng thianghlim;
Ka thlen hma chuan Lalpa,
Min kalsan suh ang che.

2. Ka lâwm châng nite chu kâwlah a liam leh ṭhin,
Khua a lo ngui, zân a lo thleng;
Ka hnênah awm ang che Lalpa,
Awmhar nêmte'n ka tuar nâng e.

3 Lungngaite lâwma an lênna tûr ni ropui,
Engtikahnge ka hmuh ang che? [1]
Angel lungruala an lênna,
Aw ka thlir bâng thei dâwn nêm maw.

4 Ka ṭah châng nite tam mah se aw Lal Isu,
Aw ṭhen lohna i ram tiam chu;
Lungduhte nêna lên za hun tûr
Chuan ka ṭahna a tireh. [2]

---

1. MKHT, 11-naah, "Engtikah hmu ve ang i maw!" tia thlak a ni.
2. Chang 4-na pum hi sahthlak a ni.

19

KUMTE CHU AN LO THAR LEH TA

1. Kumte chu an lo thar leh ta,
Mahse lunglên a zual zêl ṭhin;
Hnutiang mual liam au zèl ila,
Hmangaih lenrualte an kim ṭhîn.

Aw, khawiahnge hmangaihte chu,
Lalpan a nghâk chatuan ramah;
Lo kal ula, nunna pâr mawi,
Rimtui i thliak za zêl ang u.

2. Hunte an kal liam tawh ngai lo,
Rangkachak khawpui tual nuamah,
Lungngaih bilh-puan khuma lêngte,
An awm lâwng chatuan ram a ni.

3. Ka va ngai êm hmangaih ram chu,
I thlîr ang romei kai hnuaiah;
Arsi piah vân Salem thar khi,
Lungduhte lai-lêana ram khi.[1]

4. Ka va nghâkhlel êm chu hmun chu,[2]
Nakinah chuan ka la thleng ang:
Lenrualte then rih[3] mah ila,
Tahchuan lâwmin kan lêng tawh ang.

1. MKHT, II-naah, "....ram chu," tiin an thlak.
2. ".... ram chu." tia thlak a ni.
3. "..... then thin...." tiin an thlak.

20

LALPA LEIA I HMANGAIHTE HIAN

1. Lalpa leia i hmangaihte hian,
Chhûn leh zânin kan nghâk a che;
Engtikahnge kan lâwmna ni ropui,
Eanawm mak tak chu ka hmuh ang che?

Aw Lalpa, chatuan tlâng chhîpah khian,
Mi thianghlim chhiar sên lohte nên;
Vârparh Arsi angin lo êng langin,
Tin, Aigupta chu kan kalsan ang.

2. Ka hnaih tawh em, Lalpa, i ram chu?
Ka va nghâkhlel êm! Lal Isu;
Hnehna tûmkau nên faka zaite,
Pâwl hun tûr chu Lalpa ka nghâkhlel.

3. Chu mi lui kam naupangte awmna,
Nunna Thing hlim leh a mâwina;
Zîng thla puin han thlâwk kai ila,
Lei hmun hlauhnaah ka kir tawh lâwng.

4. Lo kal mai rawh, hmêlm tin Lal ropui,
I lâwmman sem tûr rawn keng la;
Tin, boruakah kan lo hmuak ang che,
Jerusalem zaiin kan sak ang.

21

NI ROPUI A LO THLENG DÂWN TA

1. Ni ropui a lo thleng dâwn ta,
Kan ngaih Lal Immanuel,
Sual leh ramhuai tlâwmna ni chu,
Chhandam fate kan zalênna tûr chu.

Chu mi hunah chuan hlimin ka zai ang,
Lalpa'n buatsaih chatuan hmun ka chang ve ang a;
Aw, a va nuam dawn êm, aw, a va hlimawm dawn êm!
Hlim tawp hlau lovin kan lêng ang.

2. Engtikah nge ni ang Lalpa,
Hnehna ni kan hmuh hun tûr —
Thlawkin Jordan ka lo kai ang,
I tân van arsi angin ka êng ang?

3. A ni tak e, chatuan Lalpa,
I khawpui siam tharah chuan;
I thisena i lei tawh te,
'Ka hnênah lo kal r'u,' i tih ṭhin kha.

4. Aw khawpui thar, i mawi mang e,
Chhangan hnehtu an lêng e,
Au hnehna hla thar sak tûr chu,
Khawvel rai bun atân an dah ta e

22

PIALRÂL KA NGAI KA LAL LÊNNA

1. Pialrâl ka ngai ka Lal lênna,
Lungngaih awm lohna ram mawi chu;
Engtikah thleng i maw, ka lungngaihna mittui hi,
Engtikah hul ang maw, tia ka ngaihtuahin,
Ka ngaih Lalpa, mi lo hruai rawh.

Nunna thing daihlim hnuaiah chuan,
Min chawlhtîr ve rawh aw, Lalpa
Thlêmna tûr-ni hi ka do zo lo;
Nunna thing daihlim hnuaiah chuan,
Min chawlhtîr ve rawh aw Lalpa.

2. Khawvêl hrehawm tuar zote chu,
An chungah puan in i zâr[1] maw?
Min zâr khung ve[2] rawh aw, chawlhna daihlim a awm lo,
Khawvêl thlalêr ramah chawlhna daihlim a vâng,
Thlêmna tûr-ni pui a hrâng e.

3. He khawvêl thlalêr ramah hian,
Chawlhna awm maw tiin ka zawng;
Chawlhna ram a ni lo, ram hlun tûr chu a ni lo,
Khawvêl hreawm a ni tih ka lo hriat ve leh,
Nunna thing daihlim hnuai ka ngai.

4. Nunna thing daihlim zâr hnuaiah,
Mi thianghlimte an châwl zo ta;
Kei hi eng vângin nge[3] châwl thei lova ka awm hi,
Ka taksain min dâl, tihdanglam ni thleng se,
Kei pawh ka châwl ve tawh ang a.

---

1. MKHT. 11-naah. "…. I lo zar ve maw?" tiin an thlak.
2. "…. lo zar ve…" tiin an thlak
3. "…. eng ka ti nge…" tiin an thlak,

23

JAION TLÂNG LEH VÂN ARSI MAWI

1. Jaion tlâng leh vân arsi mawi,
Lalpan ka tân min siam;
Nakinah chu hmun ka thlen chuan,
Ka lâwmna pangpâr tûr.

Hun enginnge maw tûnah min dâl?
Thisen zâra ka ta Jaion tlâng;
Aw, engtikahnge ka han hmuh ang?
Chhandamtu leh ram ni tla ngai lo.

2. Tûnah buaina Jordan lui kam-
Ah ka nghâk, Chhandamtu;
Chu arsi piah chawlhna hmun chu,
Engtiknge ka thlen ang?

3. Huna kal rawh, Jaion faten,
Ram ropui kan nghâkhlel;
Ka lênna thlalêr ram a ni,
Ka kalsan thuai dâwn e.

4. Aw, Hnehtu Lal Imanuel-
A ram ka thlen hun chuan;
Hmangaihna lal puan sin vein,
Chatuanin ka lêng ang.

24

THLARAU LO KAL LA, EDENA THIL HLUI

1. Thlarau lo kal la, Edena thil-hlui,
A lo ral ang, i ram mawi ka thlir ang;
Tin, ka hmu anga ropuinate chu,
Fakna ri thlifîm angin a lêng ang.

Immanuel, i hmangaih kulh chhûngah,
Buaina râl a lian e, lo hnai leh rawh;
Lo kal leh ang che, ka himna i ni,
I hmangaih kulh chhûngah aw,
Buaina râl a lian e.

2. Aw, lâwmna leh malsâwmna ni ropui,
I kawng râi muangah aw min hruai zêl rawh;
Jordan tuipui liante chu fawn vêlin.
Kanaan ram mawi, lui râlah ka kai ang

3. Thuro angin [illegible] han lêng ila,
Ka himna Kalvari muah ka hrût ang;
Tin, chu hmun ka chhuahsan leh hun chuanin,
Lalna ram ni tla agai lo ka pan ang.

4. Aw ka dam lai ni hi a ral hunin,
Hlimna khawpui tual laiah ka lêng ang;
Kalvari thihna zaia faktute,
Lâwmna chuai thei tawh lovin ka pâwl ang.

25

ZÂN LUNGNGAIH THLÂK JAION PINDAN CHHÛNGAH

1. Zân lungngaih thlâk Jaion pindan chhûngah,
Ka Lalpan a thisen a temin;
Chutichuan lungngaihna chhûmpui zing chuan,
Ka Lal lungchhiain a lo ţahtîr.

Aw nangni Jerusalemte u,
A khawngaih lu chan kha hria ula;
Lo nat tinreng a tihdam sak che u,
A lungngaihna haider lûl suh u.

2. "Jerusalem kulh pâwn lamah chuanin,
Ziwlnei thih dân a ni lo" an ti;
Chutichuanin a Kalvari kawng lam saw,
Mipui zingah ka Lalpa ka hmu.

3. En teh, Kalvari a thlang takngialdâwn,
Engtinnge maw ka tih tâk ang le;
Aw ka Lal, i lo kîr leh thei lâwng maw?
I hmun tûr chu Kalvari a ni.

4. Ka rawn theihnghilh lâwng che ka Lal Isu,
Kalvari lam ka lo hawi nânge;
Ka tân i tuarna ka thinlung chhûngah,
Ka hnukchah thlengin ka hre reng ang.

1. MKHT, 11-naah, "Chutianga lungngaih chhûmpui zing chuan, ka Lal thlaphangin a lo tamtîr," tiin an thlakthleng.
2. "Mahse [illegible]," [illegible] a ni.

26

RÛMIN KA NGHAK RAM ROPUI CHU

1. Rûmin ka nghâk ram ropui chu,
Lo hnai rawh Lal Immanuel;
Ka rauvitcla thangvân sângah,
Nuamin a lêng tawh ang.

Aw nang ka lênna ram lungmâwl,
I tlâng chungah rethei fate âr ang kan vai;
Aw nang ram ropui, lalna pâr mawiin a bâwm che,
Nang ber hi i ni, ka ram ngaih chu ni.

2. Lei pangpâr hlim lai ni a chuai,
Khua rei hnutiang ngaih a nâ e;
Lung lêm ka nei lo khawvêlah.
Rethei nau ang ka ṭap,

3. Ka rauthla lêng lei khawharah,[1]
Pâr angin chul rih mah sela;
Lâwmna ram thianghlim thlen hunah,
Chuai ni a awm tawh lâwng.

4. Isu min kaiin min hruai rawh,[2]
I hmangaih tuipui kan fût ang;
Jaion khaw ri leh ram thianghlim,
Hmuh ka nuam e Lalpa.

1. MKHT, Il-naah, "....awmharah," tiin an thlak; tin, chang 2-na hi chang 3-naah, chang 3-na hi chang 2-naah an dah bawk.
2. "..... hrual la," tiin an thlak.

27

HMÂNAH NUN HLUI A CHUL TAWH HNU

1. Hmanah nun hlui a chul tawh hnu,
A lanna tlâng awm maw?
Chuan zêl ila romei kârah,
Nghilh ni a awm dâwn lo

Min hnêm la, Lal Immanuel,
Ṭah lai ka bâng ang e;
Khua rei ngaih chu tlâng romei angin,
A lo kiang leh ang a.

2. Chung khua lo ri thinlai a nghawr,
Nun hlui ka ngai zual ṭhin,
Lal lai pâr tlân lenrual kim leh,
Rih sâng kai min ngaihtir.

3. Thlafam ka ngai nau ang ka ṭâp,
Min hnêmtu an awm lo;
Zârva ianga[1] hlim lai ni kha,
Hmuh ni awm leh ang maw?

4. Ngai mah ila nun hlui mual liam,
Rairah ka riang thlâwn e;
Ka thlir ang thangvân sâng khua nuam,
Nêmten ka pal dai ang.

---

1. MKHT. Il-naah, "anga" tiin an thlak

28

AW LALPA, DAVIDA LEH A THLAH ARSI

1. Aw Lalpa, Davida leh a Thlah Arsi,
I felna ram atân Naagin min buatsaih;
Ka lâwmna tuifinriat angin a liam a,
Thih lui kamah zaiin i hming ka fak ang.

Aw Lalpa, zaiin i hming ka fak ang,
Khawvêla i siam zawng zawng zai se;
Lalpa chawimawi nân awte chhuak rawh,[1]
Leilung hi zaiin a lo khat ang.

2. Mihring ka nih hma pawhin Lalpa Isu,
Thisena man dang beisei lova min tlan;
Chhiar sêngin han hre thiam teh rêng ila aw,
Khawvêl zaia tikhat tûrin ka bei ang.

3. Lalpa, khawiahnge ni hmun min buatsaihna?
Daniela angin tukverhah ka thlir ang;
Rangkachak thianghlim leh a hmun ropui chu,
Hrehawmah pawh ṭhingṭhi talin ka thlir ang.

4. Aw, Immanuel lei leh vân thar siam chu,
A dung leh vângah te han lêng ve ila;
Buaina tinrêng tuara ka ṭhen tâkte kha,
Vân ropuina hmun an hmêl ka hmu ang.

1. MKHT. 11-naah, "chhuah se," tia thlak a ni.

29

DAM LAI THIL ZAWNG KA NGAIHTUAHIN

1. Dam lai thil zawng zawng ka ngaihtuahin,
Lungngaih buainaten min nang;
Mahse Jaion ka ngaihtuahnain,
Lâwmna lal hmaah ka ding ṭhîn

Aw tlante an lênna ram ngaih a nâ e,
Râl a awm lo, sualna a awm lo;
Lei hrehawm an ngai lo, lâwmna pâr an thliak,
Khawvêl zawh hun tûr hi an nghâk.

2. Aw Isu, nangmah chauh kan ngai che,
Ka kiangah awm zêl ang che;
Hrehawm tuara ka ṭah laiin,
I hmêlin ka thla tihlim rawh.

3. Ṭhuro angin thlâwkin lêng ila,
Dam lai khawvêl kalsanin;
Kanaan thing zârah châwl tûrin,
Buaina ram pêlin ka lêng ang.

4. Sir an sâwn e, aw Jaion faten,
Lungngaih buaina an hneh ta;
Chatuan ram ni tla lovah khian,
Berâm No fakin an lêng.

30

AW THAWK ZÊL RAWH THLARAU THIANGHLIM

1. Aw thawk zêl rawh Thlarau Thianghlim,
Mei alh leh thisenin hneh rawh;
I Tlanna hre lote hnênah,
Mawi takin lârchhuak ang che.

Aw lârchhuak la, inhriattîr la,
Khawvêl inhriattîr ang che;
I rilrula i thil tum-hi,
Chiang takin hriattîr ang che.

2. Aw inpeih rawh hnamze-tinrêng,
In lênna pâr ang a chuai;
Chatuan kawngkhâr an hawn lai hian,
Sual rethei lo kal rawh

3. Aw hmanhmawh la an zo dâwn ta,
Rangkachak buh sengtute'n;
An Pa ram ni tla lovah khian,
Rinin thlain an thlâwk kai.

31

AW KA KULHPUI BER I NI

1. Aw ka kulhpui ber i ni,
I hming ka fak zual ang;
Min rawn zawng hmu ka thlarau bo hnu,
Chatuan pialrâl ram min hmuhtir.

Aw ka nunna i Lalpa fak la,
Fakin zai la, ropui Lalpa chu;
A hmangaih zârah Eden thar nuam chu,
I tân a buatsaih zo ta.

2. Aw hnam tin lal ropui ber,
Kumkhaw kha leh chen kha;
I hma ka ngai ngai lo ka Tlantu,
Tunah nang chauh ka hmangaih che.

3. Aw kumkhaw ram hlun tûr chu,
Ni tin ka thlir a;
Immanuela ram ropui chu
A lang, ka nunna hlan a ngai êm!

4. Ropui Lal Immanuel,
I hausakna zawng chu;
I hmangaihna zârah ka chang ve ang.
I tlâng Jaion ram ka thlen hunah chuan.

32

HMÂNAH SINAI TLÂNG CHUNGAH

1. Hmânah Sinai tlâng chungah,
Lalṭhutthleng an rawn hûng;
Chhûm dum ri hlauhâwmte'n an zui,
Israel thuthlung an pe.

Aw Chatuan Jehovan Sinai tlâng a ṭhutphah,
A hmaa ding thei an awm lo;
Hruaitu Mosia chauh,
A kutah hnam tin thuthlung an hlân.

2. Ngai teh Jehova thâwm chu,
Vân lai khaw ri angin;
Lal hnam thlan a sirah an ṭhu,
Lungpuite'n an dâwl zo lo.

3 Pathian lalṭhutthlêng hmaah chuân,
I ding chhin tawh em?
I thlarau hlauvin a khûr em?
In peih la hun a tawi ta!

4. Aw ka thlarau inpeih rawh,
A lo kal leh dâwn e;
Tah chuan Sinai tlâng a thlêr ang,
Tuifinriat a bo ral ang.

33

ISRAELA PATHIAN FAK'IN AWM SE

1. Israela Pathian fak'n awm se,
A mite a rawn tlawh, Tlanna a siam sak ta;
A hmangaih Davida chhung zingah,
Chhandamna kim min siam ta.

Aw Halleluia! zaiin i fak ang u,
Kan dote lakah Chhandamna,
Kan thlahtute'n khawngaihna leh,
A thu thianghlim hriat reng nân

2. Kan thlahtute hnena chhechham thu kha,
Kan dote lakah hima rawngbâwlin—
A hmu a, thianghlim leh fel taka
A rawng min bâwltir thu kha

3. Naupang chûngnung zâwlnei an ti ang che,
A kawng lo siam tûrin Lal hmaah i kal ang,
Kan Pathian thinlunga khawngaihna,
Sual ngaihdamna thu puang tûrin.

4. Chung lam ni chhuakin min khawngaih leh ta,
Thihna daihlima thute'n êng an hmuhna tûr,
A kawng râlmuannaa kal tûrin,
Laipan malsâwm se, Amên

34

I THISEN LUANTIRIN HMANGAIHNA A LUANG CHHUAK

1. I thisen luantirin hmangaihna a luang chhuak,
Khawvêl hnam ze tinrêngte tân thisen a fartir a;
Lâwm thiam ila Haleluia! Lalpa i tlan zo ta.

Aw i sulhnu ka han fan chuan,
Kalvari thing ânchhedawng chu,
Ka Lalpa i chawlh hmun a ni.

2. Aw ka Lalpa Isu i hmangaih ropui chu,
Zaia sain hril mah ila aw ka hril sêng dâwn lo,
Lei leh vân leh hremhmun pawhin an hril sêng bik lo vang.

3. Ka lâwm Lalpa i Tlanna Kalvari tlâng maw,
Hawitîr leh la khawvêl hnam tin lâwmin luangliam leh se,
I hming ropui leh hmangaihna fakin kan zai rual ang.

35

KA AU ZÊL ANG CHE KA CHHANDAMTU

1. Ka au zêl ang che ka Chhandamtu,
I hmêl ropui leh i aw nêm chu;
Min hmuhtir la i hming ropui,
Fakin ka zai nâng e.

Aw lo kal la ka Chhandamtu,
Kan nghâk reng che rethei fate'n;
Lâwma kan lêa hun tûr ngai hian,
Ṭapin i hming kan ko.

2. Lâwm lai nite'n mual an liam leh,
Lo hawi leh ang che aw Lal Isu;
Kan zîngah hian lo vul leh la,
I pâr kan lâwm ang e.

3. Lungngaite chawlh hmun tlâng thawveng chu,
I thlir zêl ang aw hmun ropui chu;
Lenrual kima zai an remna,
Hnutiang an ngai nêm maw.

4. Thihna lui râl hnehtu Lal lênna,
Nêmte'n a luang vêl nunna lui chu;
Rethei fate kan la bual ang,
Lâwm rêng a kin lo vang.

36

AW KA NUNNA LALPA CHU FAK LA

1. Aw ka nunna Lalpa chu fak la,
Ka chhûnga awm zawng zawngte u;
A hming thianghlim chu fak rawh u;
Aw ka nunna Lalpa chu fak la

Ka ngilneihna leh ka kulhpui,
Ka kulhpui ber min chhanhimtu;
Ka phaw leh ka rinna nghahna,
Chatuan Lalpa ka fak ang che.

2. Ka luagpui chu fakin awm rawh se,
Ka kut râl kah a zirtîr a;
A felna ka tân phaw a ni,
Aw ka nunna Lalpa chu fak la.

3. Aw Pathian ka au thâwm lo hria la,
Ka ṭawngṭai hi ngaithla ang che;
Ka thinlung a chauh lai pawhin,
I thla hnuaiah ka lo tlu lût ang.

4. I thinurin min zilhhau suh la,
Thînrimin min thunun suh la;
I thal kah âugah a bûr a,
I uain hriakin min bual fai ang che.

37

KHAWVÊL SUM KA NGAITLÂWM TA

1. Khawvêl sum ka ngaitlâwm ta,
Lei chung thil hlu zawng pawh;
Jaion tlâng ka han thlîr chuan,
Ka chatuan hmun tûr chu;
Vân nunna lehkhabua,
Hming ropui chuannaah;
Ka lal duh tak min hrilh rawh,
Ka hming a chuang em le?

Ka hming a chuang em le?
Chu vân lehkhabuah aw,
Isu min hmuhtir la,
Ka hming a chuang em le?

1. Lalpa mi sual ka nih hi,
Ka sual chhiar sên loh chu,
Kalvari thisen hlu chu,
Ka sual tlêng fai tûrin;
I thutiam tawh tawh ang khânin,
Thisena inbual chu;
Sualna tam tak nei mah la,
Ka tlêng fai ang min ti.

3. Aw vân khawpuiah chuan,
Ni êng a ngai tawh lo;
Berâm No leh mi thianghlim,
Lunghlu kawngkhâr êng nên;
Sualna a awm thei ngai lo,
Chhûng chu an hneh zo ta;
Angel vâr khawpui mawiah,
Ka hming a chuang em?

38

LÛNGNGAIH NI A AWM TAWH LO

1. Lungngaih ni a awm tawh lo, ṭahna a awm tawh lawng,
Lalpa siam Salem tharah khian;
Chutah thawkrimtute an châwl ang,
An bêl Lalpa hnehna.

Engtikahnge ka thlen ve ang,
Sarawn pâr leh Lili pâr vulna?
Chutah chuan sâwmna dâr an vua,
Lungngai fate'n lâwmna an nei.

2. Ṭapte chu bâng tawh se, an hril Salem thar chu,
Rethei fate'n kan thleng ngei ang;
Lungngaih chhûmte a zîng tawh lawng,
Salem vângkhua a êng zâwk ang.

3. Kâr a hla e Lalpa, awmhar lung a lêng zual,
Min thlirtir la Jaion ka ram;
Tin, thlalêr zaiin ka awi ang,
Ka Lal nunnêm min kalsan suh.

4. Tlante kan hlimna tûr en teh kâwl a êng e,
Lâwm chhâng nite a liam tawh lâwng;
Berâm No Lal Isua hnênah,
Zai remna tualah kan lêng ang.

39

MAL MIN SÂWM TÛRIN

1. Mal min sâwm tûrin,
Vân khuaan ro a rêl;
Eden kawngkhâr an hawng leh ta,
Lût r'u Jaion khua a vâr ta

Lâwm r'u, lâwm r'u min Tlantu,
Berâm No a lo kal;
Fak r'u, Haleluia Amen, Haleluia.
Min tlan tûrin a lo kal.

2. Zân hla mawi ri chuan,
Lei hi a nghawr vêl;
Eden muhil an tho ta,
'Khawnge chhûn Arsi chu?' an ti.

3. Lalber te Lalber,
Leh Jaion roreltu;
Engtia awm thei nge mihring'an?
A hmangaih a va mak êm ve!

4. A fak hla nawn r'u,
Vân mipui Serafte nên;
Tuifinriat leh khawvêl zawng hi,
Zaiin khat se Haleleua!

40

MIN HRUAI-ZEL RAWH THLARAU THIANGHLIM

1. Min hruai zêl rawh Thlarau Thianghlim,
Ka bona thlalêr ramah hian.

Nangmah lo tunge ka pan ang?
Nang lo tunge ka fak ang?
Ka chhandamtu her i ni,
I tân thiin ka nung ang.

2. Nangmah lo chu khawvêlah hian,
Ka sual ngaidam thei an-awm lo.

3. Ka sual ṭiau zâtin tam mah se,
Min ngaidamin min silfai rawh.

4. Ka duh che hi Lalpa i hria,
I huana pâr nung ka awm e.

41

PIALRÂLA LÊNGTE CHUAN

1. Pialrâla lêngte chuan,
Jaion ni êng chu an ring;
Thima thihna an hneh ta,
Berâm hliam chu an fak.

An nawn a Haleluia! Amen,
Chungnung beran;
Ropuina leh chawimawina,
Chatuanin chang se an ti.

2. Zing thla hi zâr ila,
Ram thianghlim pan zêlin;
Hmuh ka nuam ka chatuan in,
Leh vân arsi mawi nên.

3. Israel lallukhum,
Jaion Lili pâr chu;
Rethei fate'n a zârah,
Chatuan lâwm hla chu an sa.

4. Aw ka la thleng ve ang,
Chhûm chung khua nuamah khian;
Hring nua ngai lovin Salem,
Thar zaiin ka la awi ang.

42

SANG TAM TAK CHU AN KAL TA

1. Sâng tam tak chu an kal ta,
Vâna ruai kîl tûrin;
Kei sual rethei ka tân hmun a awm e,
Ka Chhandamtuin min ko

Aw thûkna ropui ber, malsâwmna khurpui,
Ka thlarau tân tuikhur i ni;
Ka thinlung chhûngah hian lo luang chhuak rawh,
Chatuan a ral hma loh zawngin.

2. Lungngaihna khur thimah hian,
Mala ka awm lai hian;
Vân lama hla Thlamuantu ka hmu ta,
Khawhar thlîrin ka ṭap.

3. Ka himna ka kulhpui ber,
Ka hmuh phâkah awm la;
Chhûm thim hlauhawm leh lîrpui a nghînin,
Ka nunna chhanhim rawh

4. Ka fa lungngai lo ang che,
Ka kalsan ngai lo che;
Kei i Chhandamtu leh Pathian ka ni,
I tân ka lal reng ang.

43

THAWK LOVA LALLUKHUM CHAN I TUM LE

1. Thawk lova lallukhum chan i tum le,
Nakin fiah hun khua a lo vârin;
I tân Kraun blu, dahin a awm lo vang. [1]

Fak rawh u Immanuela chu,
I ram ropui rawh se;
Haleluia Amen, Haleluia Amen, Amen,
Fak rawh u (3).

2. Eden pangpâr mawi rimtui a chuai ta,
Jaion kawngkhâr ropui kan hnaih ta;
Thim leh sual chhûm romei a bo tawh ang,
Lâwmna ni ropui kan thlen hun chuan.

3. Kumkhaw hremhmun nghâk mai tûr i nih chuan,
I tân khawvêl hi vân ram a ni;
Pathian leh Thlarau Thianghlim Lal Isua,
Fak lovin tunge awm thei ang le.

---

1. Chang khatna tlar khat a kim lo va, hrlat chhuah a ni rih lo.

44

VÂNDUAINAIN MIN TUAM

1. Vanduainain min tuam,
Chhûm angin a zing kan rûnah;
Kian leh ni a awm thei ang em?
Ti hian ka han thlir a.

Aw, khawngaih-fa ka-va riang êm ve aw!
Ṭapin tlai ni ka lêng leh ṭhin;
An sawi vân ram tuala lêngte'n,
Engtin min rawn ngai ve maw?

2. Thlafam ngaih-a na-êm!
Ka tuar thiam ve dâwn hlei nêm maw!!
Chung Pathianin min hual rawh se,
Ka tân khua vârtîr se.

3. Ka ṭap-ka-ṭap dâwn e,
An hlim thla ka hmu thinlaiah;
Biak leh ni a awm thei ang em?
Ka thinlai min rûn e.

4. Ka lunglai an kham reng,
An lênna tûr ram ka thlîrin;
Engtikahnge ka lên ve ang,
Lui râl khaw mawiah chuan?

45

JAION SIPAITE CHUAN

1. Jaion sipaite chuán,
An lal tân an do vâ;
An hnehna puanzâr an khâi sâng a.
Lal thisen chu an chhuang

Aw, râl hmaa hlau lovin,
Hossana hming lam zêlin;
Lal kutin a tlan che u,
In hneh ni chuan lâwm hla 'Halelula' ti r'u.

2. Râl ni a zâm lovin,
In hma in hlen dâwn ta;
Râl thâwm a reh hun chuan in châwl ang;
Berâm No Lal hmaah

3. Lallukhum chang tawhte,
An lêng chatuan ramah;
An hruaitu Lal Immanuelan,
Lal Kraun chu a khumtir.

4. Lal sipai ni tûrin,
Tunge rawn inpe ang?
Vân ruai ropui chu an kil dâwn ta,
Lo kal thuai thuai rawh u.

46.

NGAI TEH, KALVARI I LUNGNGAIH NIAH KHÂN

1. Ngai teh, Kalvari i lungngaih niah khân,
Hmêlma chhiar sên lohte an pung khâwm e;
Tunge i lungngaihna chhiar duh?
Vân chhûmte'a nangmah an bâwm che,
Kalvari an lo hliap.

Amên, Amên, Haleluia Amên,
Lei leh vânte'n Amên rem se;
Tuifinriat leh khawvêl zawng hian,
Halelui nawn rawh se.

2. Ngai teh, thihna hnêh zovin a tho leh ta,
Thihna sûna khawpui hlim ngai lo kha;
Kalvari par lawmin an lêng,
Tuarna sûnin hnehna an lâwm;
Buaina a awm tawh lo.

3. Thihna lui râlah aw, Salem khawpui chu,[1]
Lalna ram pangpâr mawiin a bâwm e;
Tah chuan an phaiphulêng an rem,
Hnehtu Lal lian an chawimawi e;
Fak hla a dai ngai lo.

1. MKHT, 11-naah, "...khi..." tiin an thlak.

47

HMANAH PI PUTE SULHNU ȚÂN KHAW ZO NEMAH

1. Hmânah pi pute sûlhnu Țân khaw zo nêmah,
Vân hnuai mi hril Fiara tui nêmte'n a luang;
Dâwn ka nuam e khâm râng khuaipui zû aiin.
A hming nêm hi vân hnuai a thang vêl e.

Aw kan tlâng ram tuikhurah hian,
Nang zawng i mawi e;
I sakhming khua vêl a thang chhuak e,
Theih chang sela hnam ze tinrêngte'n i sakhming
Nêm avâng hian dâwn an nuam ber che.

2. Aw Fiara tui i pianna ram rêng a mawi e,
Kurhpui leh Țân chhîngkhualah zaiin an chawi;
Fâr khaw chhuah tlâng Chawngtinlêri rûn remna,
Țân, Lasi lenna vangkhua zau si nên.

3. Lungdubte nên kan dâwn lai Fiara tui nêm diai,
Kâm lo nâng e Fiara tui, kâm lo nâng e;
Fûr khaw thiang; țhâl romei zing rii riai hnuaiah,
Chung Pathian zârah kan dâwn leh mahna.

4. Aw vân tui fim lo luang la kan thinlungah hian,
Ngai lo nâng e Fiara tui, ngai lo nâng e;
I tel lo chuan pàr lai chhâwl aug ka uai e,
Fiara tui iang nêm diaiin luang ang che.

48

FAM KHUA EM NI KA NGAIH HRING NUN HI

1. Fam khua em ni ka ngaih hring nun hi,
Thinlai nan ang ṭap e khawtlâng ngui ruai;
Ka tuai hlim thla a ehuang e ka thinlai ah,
Chhîngmit luaithli hawktui angin a luang liam e.

Aw nghilh ni a awm dâwn lo thlafam ngaih hi,
Tlâng romei leh hun pangpâr reng hian;
Nun hlui zalam tluangah min hruai,
Tinkim ka dawn chângin fam khua lên ka nuam.

2. Chung khaw ri vân rial a lo rûmin,
Thinlai chhûm ang a zîng ṭapin zai ka sa;
Tawnmangah chang sela ka dam lai ni hi,
Hai ang ṭhangin phungrual hrilh ka nuam tawnmangah.

3. Pialleia zâl ohu zaiin au i kir rêlin,
Ka ring lo Hawilo pârchawiin;
Berâm No Lal hmaah zing pangpâr angin,
Lei nun har hi nghilhin vul rengin ka ring.

4. Sen sir sjar an lênlai ni ve kha,
Kalvari pâr an lâwm thla thianghlimin an lêng;
Aw hmân lai kim ka ngai e nite nên khân,
Pâr ang an chuai an ri mawi mual a liam ta.

49

HMÂNAH EDEN KHAW THIM CHHÛNGAH CHUAN

1. Hmânah Eden khaw thim chhûngah chuan,
   Buaina chhûmpui a lo zîng;
   Tûn ka dam lai khawvêlah chuan,
   Kalvari ni êng ka ring

   Aw ka thinlung sual thimah hian,
   Lo êng rawh Jakoba arsi mawi;
   Hmân lai kumte chu ngai tawh lovin
   I Thlarauvin min awmpui rawh.

2. Edena chhûmpiu kiang mah se,
   Khawvêl hi rûmin a lo khat;
   Tanpui ka ngai vân Thlarau Thianghlim,
   Min pâwlin min hruai zêl rawh

3. Kan awmna lei thim chhûngah hian chuan,
   Lâwmna thar pâr tlan lla;
   Tûn ka dam lai sual thlipui hian,
   Pâr lai chhâwl ang a uaitlr

50

KA FA LO KAL LA RAM NI TLA NGAI LOVAH

1. Ka fa lo kal la ram ni tla ngai lovah,
I tân ka tuarna Kalvari tlâng thlîr chuangin;
I chawlhna tûr tûnah Jaion ka siam zo ta,
Tûnah lo kal rawh.

Ka ṭawngṭai sak che,
Thihna lu kûnin;
Chatuan nun i nei ang,
Puan vâr sinin.

2. Thlen ka va châk tawh êm, Berâm No Lal lênna,
Lungngaihna lo thlenin lei hi hrehawm ka ti;
Aw ka lâwm lai nite chuan min kalsan leh ta,
Ṭanpuina ka ngai e.

3. Ka fa lungngai lo la, ka lo kal thuai dâwn e,
I lâwmman keng chungin ka lo au zêl ang che;
Kumkhaw nunna thing leh chatuan Lalpa min nei,
Tlantu Kraun ropui chu.

4. Tlantu hmaah chuanin ni angin an êng a,
Eden Krista buatsaihah chuan Seraf thianghlim;
Haleluia tiin thlâ an zâra Lalpa fakin,
Nun hlun ramah chuan.

51

KHUA HMUNAH LENG ILANG AW

1. Khua hmunah lêng ilang aw,
Hmangaih lênrual duhte nên,
Awmkhua a har niin Lal Immanuela.
Zûn nêmten phur zêl la

Aw Lal Immanuel awmhar min hnêm langin,
Min awm loh chuan chhûn ni reiin,
Zân khua a sei lua e,
Ka hmaah pâr angin vul reng ang che.
Tin, chhâwl angin ka uai lo nâng e.

2. Engtikahnge lâwm takin,
Kan inhmuh khâwm hun tûr chu,
Aw ka va nghâkhlel êm, Lalpan mal min sawm se aw,
Min la hruai khâwm rawh se

3. Hlim takin in la awm e,
Ka lâwmna pangpârte u;
Tinkim ka han dâwn niin, ka han ngei che u,
A thinlai nau ang ṭap e.

4. Kâr a hla mualpui danah,
Min awm Lal Immanuel;
Min la hruai khâwm ang che i tlâng thlangalim Jaronah
Hnutiang ngai tawh lovin.

52

HNAM TIN LAL ELSADAIA

1. Hnam tin Lal Elsadaia,
Mi thianghlim sûl hnung zuiin;
Min hruai la i kawngah chuan,
Aw, i ram min thlen ang che.

Ro tin rêlna vân ni ropui,
Kan va nghâkhlel che êm !
Kan tânah khua lo vâr tawh la,
Tin, lei hi kan kalsan ang.

2. Khawdur pianhah chuanin aw,
Thisena hnehtu khânin;
Lalṭhutthlêngan ro a rêl,
Vânten hlaa lo sain.

3. Kan tum ram nuam tak hi aw,
Engtikah thleng ang i maw?
Rmûin nghâk rih ila,
Khua nuam a lo la lang ang

4. Ka la han thleng ngei ang a,
Chu ram rorêltu chuanin;
Sual rethei min lo lâwm ang,
Hlau lovin ka lêng ve ang.

53

LEI ARSI LIAN LAL DAVIDAN

1. Lei Arsi lian Lal Davidan,
Temple a buatsaih a,
Mahse chatuan Lal Jehovan,
Temple din a phal lo.
Nang Lal Krista i thisen hlu tak avâng chuan,
Khawngaihna zau zêlin,
Temple an din thar leh.

Aw chungnung ber chatuan Lalpa,
Hnam tin chi tinrêngte hnênah,
I biak in leh maichâm dintîr zêl la,
I ram lâk chhûng Temple-in tikhat rawh

2. Hmânah thlalêr Temple puanzâr
Chhûngah rimtui an hlân,
Chutin Israela Pathian chuan,
Rimtui chu a chang;
Lal hnam thlan Israel hoten lâwm hla sain,
Thlalêr zaiin an awi,
Chatuan Lal lâwmna tûrin.

3. Aw Lal Isu lo lêng ve la,
Kan puanzâr malsâwm la;
I in thianghlim tikhat ang che,
Sual fate rawn hruai la,
Chutin chawimawina rimawi tinrêngte nên chuan,
Hossana tiin kan
Zai ang, Haleluia.

54

LALPA BUATSAIH SALEM THAR NUAM TAK CHU

1. Lalpa buatsaih Salem thar nuam tak chu,
A ngaiin ṭah lai ka bâng thei lo;
Hlim leh lâwmin lêng ve ila Lalpa,
A va nuam dâwn êm! engthâwlna ram chu.

Ka va ngai êm, lungduhte lênna ram chu,
Ngai lo rêng hi an awm lovang khawvêlah;
Lalpa ram engthâwlna hmun chu,
I thlîr zêl ang aw, râl lian mah se.

2. Ka nghâkhlel mang e i ram thlen hlân chu,
Khawvêl atang hian ka thlîr ning lo;
Lenrual lungduh laitual an lênna chu,
Hmuh ka châk e i ram thar lâwmawm chu.

3 Ka mi duh takte chuan min hamsan ta,
Lungngaiin ṭahlai ka bâng thei lo;
Mahse Lalpa i ram tual nuamah chuan,
Lungngaihnate a awm tawh lo vang e.

4. I ram râl muanna ka pan zêl ang a,
Lalpa min kaiin min hruai zêl a;
I ram râl awm lohna hmunah chuanin,
Hlim leh lâwmin ka han lêng ve ang a.

Part II

DAMHAUHVA HNUHMA

DAMHAUHVA LEH A HLATE

Damhauhva hi Pu Laikûnga leh Pi Thanghmuani te fa a ni a, 1909 khân a piang a. Khawbung lal Pu Laibika nupui hmasa ber Pi Lalzâmi chuan inti chhûngkhat takin a hming atân 'Lallianchhûnga' a phuah a. A têt laiin Pi Tuahkhâwlin a awm ber a. Damhauhva ute pathum lai an lo thi tawh a Chuvângin a awmtu chuan "Ani hi chu a dam ka hauh ber mai" a ti thîn a. Chu a pi koh duatna chu miten an lâwm hle a. Tichuan 'Damhauhva' tiin an ko lâr ta a. A hming tak pawh a lân hma fe a ni.

"Buhbana" tih hi a hming dang pakhat chu a ni leh a Pi. Damhauva nu Pi Thanghmuâni hi Pu Laikûnga nen an inneihin Thanghmuâni nu leh pa châwm tûrin an intiam a. Mahse a peih leh tâk meuh loh avangin an thên phah ta nghe nghe a. Chuvângin "Buhbana" hming hi a pu ve a Mahse he hming hi chu a lâr lo hle

Pu Damhauhva hi a têt deuh lai atangin milem ziak lam ah a tui hle a. Lungphêk chungah meihawl leh tlak varin a ziak a. Mi â lem leh lem chi hrang hrang a ziak thin an ti. A puitlin hnu phei chuan lemziak a thiam hle Lehkha a zir tlêm viau va. Khawbung zirtîrtu hlun Pu Thankhûwa (late) hnênah ziak leh chhiar thiam zet chauhin a zir a.

A lo tlangvâl ve a, rualpâwl a thiam hle a, thiante zinga mi tihlim thei tak a ni a. Tum khat thianza an inlâwm pawh chawfâk tûr thlâma an châwl hi hû pakhat chu nau angin a awi ta a:

> "*Ka nauvi hi lo awm teh u, ka len e;*
> *Parva chawngthluai ka len teh ruai ruai ang che.*"

tiin a lâm fiam a, an hlimpuî dar dar hle a ni

A titi thiamzia hi sawi hat hat a tling ve hauk ... bar inah miten a kamchhuak an ching ber a. Thlîn lai ni khua te hian an kil tuau tuau thin. Vawi khat pawh Turak khuaah a zin a, a titi chu tlangvâl engemaw zâtin an ngaithla

ţhap a. An zînga pakhat chu a nuîn a rawn ko va, titi ngaiţhla chuan a ţhu nghâl ve ta reng mai a. Chu chu an pa'n a va ko ve leh a. Chutah nu ber chuan, "Kaa naute hi hau tûr an ni lo, Dama titi hi a ngaihnawm êm mai," a lo ti thlâwt mai a ni.

Titi a thiam hle na a, mite fakna ber chu mi dang a rêl ngai rêng rêng lo hi a ni. Amah an rêlna pawh mi in hrilh mah se, "e" a ti mai ţhîn a, a chhâng lêt ve ngai hauh lo.

Phênglâwng tum a thiam êm êm a. Sei reih rawih, kaw pan her hawr hi a chhêm ham ham ţhin an ti.

A kut themthiam dân hi sawi fo a ni bawk. Khawbungah na nâ na chuan Ţingţang leh Vai-pum te pawh a tuk hmasa ber a. Tuibûr-dâwn te pawh Silvera siam hmasa ber a ni. ketli te, silver bêl leh no chi hrang hrang pawh a khâwr ve zêl. A en vang vanga tih a tum tawh chu, theih loh a nei thei lo an ti hial. Vai-lungtâtte pawh a siam ve a, Rs. 4/-in a zuar ve a ni âwm e. A chemtê chher nalhzia pawh sawi hat hat a tling. Sorkâr rawng siam sa chawhpawlhin rawng mawi tak tak a chawk chhuak thei bawk. Hêngte avang hian kutthiam entîr siakna, Aizâwl leh Champhaiah lâwmman pakhatna thil chi li laiah a dawng nghe nghe.

Pu Damhauhva pa Pu Laikunga pawh hi pa themthiam tak, zai pawh thiam ve fe, pa tê deuh, ngo viau niin an sawi a, "Sinhlu kungah thei dang an lo ngai lo," tih pi pu thuchhâng kha a dik hmêl hle. Mahse a pa chuan kum 14 vêl a nihin a thihsan ta mai a

A tlangvâl lai atang tawhin lênkhâwm zai thiam pâwl tak a ni a. Kaihlek leh lêngzêm hlate hi a ngaina hle a. A hun lai na nâ nâ chuan ţiangţang tum thiam pâwl a ni ve bawk. A ţhiante pawhin, "Damhauha zawng, nula hmui hnawk kârah pawh bawk chungin a zai thiam a ni" an ti hial ţhîn. Chu vângin Mizo hla kûngpui pakhat ni ve tûrin a bilh aţangin a tho ve rêng rêng a tih theih âwm e.

Kum 1969 aţangin sikserhin a na tan a, buh seng hun vêl-

ah a zual deuh a. 1972 kum bul aṭang phei chuan chaw tak pawh a ei thei lo va, chhang leh artui ngawt a ring a. Tichuan ni 20 April 1972 tlai lam dâr 3:20 khân a zinna ram chu chhuahsanin a chatuan hmun a pan ta a. Khawbung High School, Middle School leh Primary School naupang zawng zawng leh khawtlâng mipui tam takin an vui a. YMA rual puan dum sinten a kuang dîm tê-in an vuan a, urhsun takin an thlah liam ta a ni.

Pu Damhauhva hian hla 51 phuahin a lungphunah ziak a ni a. Mahse tûnah a kutchhuak kan hriat theih chu hla 30 chauh a ni rih a. Hla 21 te chu hriat rih lohin a la awm a Hriat chhuah hun te pawh a la awm mahna!

Hêng a hnuhma zingah hian a hlate chu ṭhlûr thuma then theih a ni a. Pathian lam hla 9, khawhar hla 6 leh khawvel mawina leh lêngzêm hla 15 n phuah anga zir rih tûr a ni a. Chûng zînga hla pali emaw phei chu mi dangin anmahni phuah ni âwmin sawi a awm ve ngai ngai lo. Kristian hla a phuahte pawh hi *Mizo Hla Thar Bu*, 11th Edition, 1974-ah hian pakhat mah a la chuang ve lo bawk

Kristian hla a phuah 9-te zîngah Krismas hla pakhat chauh a tel a. Chu pawh chu a lâr lo hle a. hria pawh an tlêm viau ang.

> "*Kanaan tlaitla romeiin a bawm,*
> *Davida thlah Chhandamtu Lal pian hun*
> *Kum sul vei changin a thar leh ta.*
> *Lung tileng hrin nau ang a charna.*"

He hla hi a lâr lo hle e kan ti na a, a hla thu hi chu a ṭha viau a, Mizo hla thu mawi te pawh a zep nalh hle. Zoram ang bawkin Israel ram hial pawh tlai lamah romeiin a bawmtîr chiai a:

> "*Bethlehem zan tiang nau ang tap e.*
> *Nemte puana chawitu chun riang en teh,*
> *Bawng in tlawm a ni; a riang kher ngei e,*
> *Laikhum sang vin Lal run zalna,*"

tiin a sawi chhuak thei â ni.

Fakna hla a phuah dang pakhat chu Col. Kâwlkhûma (S.A.)-in a phuahtîr a ni a. Salvation hla duhawm takte zînga chhiar tûr a ni ang.

"Chhandamna Lal sipaite chuan,
Kan ngam ngei ngei ang a;
Thim leh sual chapo hi tibo ngei ngei tur kan ni,
Lal lennaa hnehtu ram kan thlen hunah chuanin;
Zion sipai puanzar, a va ropui dawn em!"

tiin an kohhran kalhmang nêna inhmeh zaihin a phuah chhuah sak a ni.

Kristian hla a phuahte zînga pakhat dang chu "Khuang hla" a ni a. Zoram silai cheng siam thiam bera sawi ṭhin Pu Lianhluma khuang chu a chhe hlauh mai a. A thlâk nân hmâwng kûng lian zet mai hi an kit ruah a, khuangah an kaih nghâl a. Chu chu Capt. Bêla (S.A.), Zâwlnei chuan zanriah chhum hun vêlah hla a rawn phuah tûrin a ngên ta a. Zân a lo ni a, lêng lên hun vêlah chuan zir nghâl theihin Pu Damhauhva chuan a zo ta mai a:

"Zion tlang ropui ber awih mawi reng e,
Thing te chhawl liai va tinreng kai;
Phunbung khawtlang mawitu,
Zarva'n nau an awihna lung tileng reng che."

a lo ti ta a ni. Mizo rilruah nghet taka awmhmun khuar a, tlâng mi dang Kristianten an hman ve loh. Mizo Kristiante erawh chuan an thlah phal dêr lo "Khuang" Pu Damhauhva'n hla ṭha tak a'n chawi hi a chhinchhiah tlâk hle a. "Khuang" mai mai ang lang a sawi chhuah dân han thlîr eh:

"Rairah chun chang rawh tah lai hnemah,"

tihte leh:

"Chawm rimawi tho la van Lal awih a tul e..."

an ti lawm lawm a; aunna nei ang ziazângin a'n au va;

"Lal lawm nan tum rem mawi thang hian lung min len,"
Tlang tin fung la thang zel ang che;
Awmhar nau ang awitu,
Chhawl ang uai an tlei leh ngai sih nau argia."

a han ti thiam kher te hi chu hla thu a thiam dân leh hla phuah kawnga talent a dawn ṭhatzia a hmuh theih hle a. Thil ho tê leh hmuhsitawm taka lang, hla phuah thiamten ngaihsânawm taka an han phuh chhuak a, mawi taka an han tarlang thei hi mi dang aia an danglamna, an thilpêk dawn bîk a nihzia a lanna a ni fo rêng a. Chuvângin he "Khuang hla"-ah hian Pu Dambauhan hla lamma a chim chin enge maw chenah a zir theih viau âwm e.

Pu Damhauhva hiate hi a chi thliar fel a awlai lo hle a 'Khawhar hla' leh 'Khawvêl mawina' lam a phuahna te in a inzûl êm êm a, ṭhen hleih theih a ni lo hial a. Mahse a awl deuh nân ṭhen hran tum hrâm ila. Tichuan khawhar hla paruk chauh a phuah a. A hmasa lama kan sawi tawh ang khân chûng hlate chu *Mizo Kristian Hla Thar Bu*, 11th Edition, 1974 ah hian pakhat mahin hmun a la chang ve lo nghe nghe a. Tin, pahnih phei chu mi phuahtir a ni.

Ringtute beisei her pakhat chu Vânram a ni a. Chu chu Mizo hla phuahtute hian an thlîr nasa hle a. Hei hi ringtu puitling tâwk lote awm dân an ti thin nâ a, kan hla phuahtute erawh chuan an beiseina vâwr tâwp innghah nân an hmang ti ila, a sual kher lo vang. Pu Damhauhva pawh hian a fain a thihsan ṭumin chu ram chu a ngai hle a. A sawi chhuak dan hi han thlîr teh, thlâkhlelbawm tak a ni:

"Ka ram ka nghakhlel hle nun hlun ram chu,
Sual leh lungngaih, then leh tahna;
Lungngaih bilhpuan khuma tap a,
Siang lawi reng a awm tawh lawng."

Ṭhenkhat chuan ziaka record a nih hnu chauha mite hi literature-a chhiar tûr niin an ngai a. Mahse hmasâng pi leh pute thawnthu te, titi te, hla te leh thurochhbiah tha tak tak e kha kâia an inhlân chhâwng zêl a. Ṭam tak phei chu a

thâm rai tawh ngei ang tih a rin theih a. Chûng zinga la châm bâng ṭhenkhat, vawiin ni thlenga kan la hriat, an nun-phung leh khawsak dân tinrêng kâr aṭanga lo irh chhuak te chu Literature ṭobul pawimawh tak a ni a, kan thu leh hlaah chhiar tel ngei hi a hahdamin a dik zâwk âwm e. Pu Dambauhva hian 'Khawhar hla' pahnih chu Mizo thawnthu hluia innghatin a phuah a, a duhawm hle a, chhiarchhiah tlâk tak a ni.

Tualvungi leh Zâwlpala thawnthua Zâwlpala thih thu hrilh tûrin tirh tûr an zawng a, a tâwpah Vahui an hmang tih kan hre ṭheuh a. Chu thawnthu ngaihnawm tak chu hre rengin Lêng khuaa Salvation pakhat fa thi tân a phuah ṭumin:

"Zan a tlaiin siang a-lawi lo ve,
Min koh thiamtu awm tak ang maw?
Thlafam mual liam tawh hnu,
Huiva leng, aw min koh rawh.,"

a tih sak a ni.

Amah Pu Dambauhva fa ngei a boral ṭum pawhin ti-hian a phuah a:

"Aw min hnemtu an awm lo khawvelah,
Kum thar chung khua lo ri;
Lenkawl a hnima tinkim ka dawn,
Hmanah riang Liando te iangin..."

Pu Damhauva'n hla 51 a phuah tih amah phûmna Khaw-bung thlânmuala a lungah leh a hriat rengna lungphun Khaw-bung kawtchhuah Sasaw kâwnah a inziak a. Mahse tûna kan hriat theih chu hla 30 chauh a ni rih kan tih tawh kha. Chûng zînga a tam ber khawvêl mawina leh Lêngzêm hla chu 15 a ni a. A hla kan hriat theih te zinga a zâtve a nih chu Pu Damhauhva kutchhuak hlate zînga lâr ber ber pawh he mi zînga mi tho a ni bawk. Chuvângin a hla zepui lan dân kan zir tûr pawh hêng a hla 15 a ṭang hian a ni ang.

A titi thlamzia leh ṭawnghmang a thiam dân te, ngeiawm-

na leh ti tehhluakna tel lova ṭawngkam ngaihthlâk nuam taka thil sawi a thiam dân hi sawi hat hat a tling ve a. Chutianga Mizo ṭawng a thiam ṭhatzia chu a hla a'ang pawh hian a hmuh theih a. "Thing buk" a sawina ngawt pawh:

"Thingte chhawl liai va tiureng kai,
Phunbung khawtlang mawitu

Chhawl lii liai par zaleng lungkuai.
Tawn mawi sirva lawm lai chu.
Fur khaw thiang thing-rihnim,
Chhawl lii liai hi a mawi mang e." a ti a ni

"Tlâng" leh "Khawtlâng" tia kan lam mai mai thinte pawh hi lunglên thlâk takin a sawi chhuak thiam a:

"Zun phur thing tin par leh khawtlang lii liat.
Hi han hawi vel ila, tah zai min reltir e

Tlang tin awi lelte a kiu ve, zun ngai riang te.
Ka tah nan mual rihnim tlang lii liai

Pu Damhauhva hian a hla kan hriat theih 30 zingah "Tuaidâwn" or (dâwntuai) ṭawngkam hi vawi 11 aia tlêm lo a hmang a. Mihring tungchhova kal zawng zawng tâna hun hlu leh thlâkhlelhawm ber, "hun rangkachak" a sawi chhuah dân mawlh hi a mawi a, ngaihno a bei a ni. Chu bákah he hun hi a thlâkhlelhawm sawtin kan hmu thei a, no nghialin a lantir thei a ni. Hmasâng hmun hlui a fang a.

"Dawntuai thlekna khaw chul ram leh,
Dawnlung nau ang nuihna,"

a han ti a. A hla dangah pawh:

"Zaleng dawntuai sen sir siar par,
Sai ang an lo ngirna..."

a tihnâp thei a ni. A hla pakhatah phei chuan lungchhe âwm tak hian:

"Vangkhaw chul hnu ka fan changin,
Lung a leng mang e,
Dawntuai no nghil nghiala tual an lenna,
Siang a chul zo ta...."

a ti ngawih ngawih a. Mahse a lenrualte lênna tlâng chu a hlimawm zâwngin a thlîr a, ngai êm êmin:

"Hmuh ka nuam e vangkhaw tual mawitn,
Kal mawi sirva dawntuai lenna..."

a ti thei a ni. Lunglêngzâwnga a thlîr dân hi kan ṭâwmpui vek loh pawhin, a sawi chhuah nâna a ṭawngkam hman no nalhzia hi chu kan ngaisâng ṭheuh âwm e.

Hla phuahtu dangte ang lo deuh hlekin Pu Damhauhva hian ṭawngkam a hmang a. A pianna, a sei lenna khua–lehtui chawiin, "Bûng Tlângpui Vâl" tiin tum hnih a sawi a. Ṭum khat phei chu mi dang pawh a huap a; mi dang tân pawh hnawk chuangin a lang lo:

"Hlimin leng maw Bung Tlangpui Val leh,
Lawm lung sakhmel sen siar.

I zun leng zamah hian ka uai thlawn e,
Bung Tlangpui chun chawi val ka riang chuang e."

Pu Damhauhva hi mi lunglêng thei tak a ni tih a hla aṭangin kan hmu a. A châng chuan nula zûn leh khawtlâng ngaia a lunglên châng a awm a. Nun hlui thlîr kîra a lunglên châng a tam ber nghe nghe a. Tichuan a hlaah "Zûn" tih hi vawi 8 vêl leh "Lunglên" tih hi vawi 12 aia tlêm lo a hmang a. "Zûnzâm"-in a chimbuai dân pawh hetiang hian kan hmu a ni:

"Aw i zun ngai hian fam mah ila,
Ka luah zo chuang lawng che Annemi,
I zun leng zamah hian ka uai thlawn.,"

a ti a. A châng phei chuan:

"Thinlai a vai riakmaw valeng iangin,
Saisen nau ang min dawm thiamtu an awm lo,
Par ang vul lai rel thiam awm tak ang maw?
Khuarei lunglen zun zam a tho leh thin

a ti hial a. A tlângpuiin "zûn zâm" leh "lunglên hi a sawi kawp deuh zêl a. Lunglên a lâk natzia hi chhui tham a awm Krismas te pawh a lâwmawmna leh a hlimawmna lam pang aṭanga thlîr lovin, a lunglên thlâkzâwngin a thlîr a ni. A chhan chu eng vâng pawh ni se, a lunglên lâk natzia hi hla phuah âwm rêng dinhmuna khawsa ve a tih theih hial âwm e. Hêng te hi han chhiar teh mah:

"Khuarei lunglen zual changin,
Zawlpui lam lehkawiah,
A chul ta chham ang kan zalna,
Piallei a ngui zo ta."

a ti hial a. A châng phei chuan:

"Vangkhaw chul hnu ka fin chingin lung a leng nang e,
Dawntuai no nghil nghial tual an lenna tlang a chul zo ta."

a ti thlâwt mai a ni. A hla lâr tak pakhat, "Zûn phur thing tin ......"-ah phei chuan "lunglên" tih ṭawngkam vawi thum lai a hmang a. A lunglênna fawn sân lai ber, Mizoten kan lunglênzia kan au chhuahpuina sâng ber a ni mai thei:

"Zun phur thing tin par leh khawtiang la luat,
Hi han hawi vel ila, tah zai min reltir e;
Ka dawnin suihlung a leng e, khuarei ka ngai ngam lo ve

a ti tê tê a, uar lehzualin:

"Ka hawi ngam lo lung a leng e,
Hlim lai ni kawl a liam ka phal lo ve "

a ti hlawl mai a. Hetah hian "hlimna" a thlâkhlelhzia a lang chiang hle a. A liam mai tûr chu khua pawh hawi ngam lo khawpin a tuar a. Mahse hei hi "lunglên" kawnga a hla vâwr

tâwp a ni lo fo.

"Awmhar tinkim dawna rumte zawng chu,
Zawt vel ilangin engtin min chhang ang maw?
Kei zawng fam zun ngaih leh khawtlang lunglen,
Ka phur zo lo ve."

a ti ngawih ngawih mai a ni. Fam Rolung muala liam tawh te leh khawtlâng lunglên a tawrhna chu a nunna hialin phur zo lovin a hria a. A uar thiam dàn hi khûm a bar âwm teh e!

"Pu Saihnûna hla 59-ah 'ṭah' thu hi 42 kan hmu a, mi pakhat hla phuaha 'ṭahna' thu tamna ber a ni ang," tih kan lo chhiar thîn a. Pu Damhauhva hla 30-ah pawh 'ṭah' thu hi vawi 20 kan hmu a ni. Pu Saihnûna ang êmin a sawi tam lo nâ a, a târlang hnem ber dawttu.a ni mai thei. Tin, Pu Damhauhva nun ram leh Pu Saihnûna chênna boruak chu a inhnaih hle tih kan hre thei bawk.

Pu Damhauhvan 'ṭahna' a târlante hian kawng thum a hawiin a lang a. Chûngte chu Pathian a ngaihnaa ṭahna te, nun hlui a ngaih vânga a mittui tlâkna te leh khawtlâng lunglên a tawrhna avângin a ṭahna te an ni. Chûng zîngah chuan a nun ram innghahna "Khawtlâng lunglên" avânga a ṭahna a tam ber a, a nun pawh a nghawng na ber nghe nghe a ni.

Pathian a ngaih avânga a ṭahna hla ṭhenkhat chu:

"Ka nghah chung van khuaa leng,
Lalnunnema thlirin ka tap.

Kei zawng nau ang tlei ka rel lo,
Tapin khawvelah ka rum;
Zion thle hman loh chuan."

"Nun hlui" thlîr kîra a mittui a tlâkna te pawh hi nêp lo tak a ni hlawm a. Hetiang hian ngaihnobei takin a sawi a:

"Aw nun hlui i chang tur hi,
Sen lai nau ang tah ni a tam ngei ang.

"Nun hlui ngaiin thlir mah ila,
Kei zawng rairah nau ang tapin;
Ka thlir bang lo hnutiang ang hnu kha.

Zantiang tlai tin chhun ni lo lenin,
Ka dawn nau angin ka tap.

Pu Damhauhva nun pum puiin a engto leh a huaipui ber ni a lang chu, "Khawtlâng lunglên" a tawrhna niin a lang a, hei hi a nun ram boruak pum puia langsâr ber a ni hial âwm e.

"Fur khaw thiang thing-rihnim.
Chhawl lii liai hi a mawi mang e;
Ka tap hmar tlang chhim hlei thlang len.

Lunglen zual leltepa'n lenbuang zar a awi e,
Thlang kawrnu leng nen sen nau ang kan tap e.

Tur-nipui leh thal favang lo thleng tur hi,
Kei zawng sen lai nau ang ka tahna

Tlang tin awi lelte a kiu ve,
Zun ngai riang te;
Ka tah nan mnal rihnim tlang lii liai"

Pu Damhauhva hlaa kan chênin tahna tûr kan hmu hnem hle a. Hun mual liamah min chênpui a, nunhlui kai tawhte min thlîr kîrtîr a. Chu chu a theh venga lam aiin a ngaihnawmna leh a lunglên thlâkzâwngin min fanpui zêl a Tichuan insûm zo lovin ṭahna kâwnah min hruai lût thin a ni. Mihring nun ṭahnaa inṭan a, ṭahna bawka tîwp leh, a inkîra ṭahna chi hrang hrangah hian min kawipui min kawipui a Chuvîngin Pu Damhauhva hlaa kan chên hian hnuk-ulhna tûr a tam a, nun a hnîm ruih thei a ni.

Hetiang khawpa lunglêna rama chêng leh ṭahna hmuna khawsa ni mah se, Pu Dambauhva hian nun hi a thlahlel êm êm a. A ngaisâng a. Lalawithang Pa te ang bawkin a tar mai tûr hi pawi a ti ngawih ngawih tih a hlaah kan hmu a ni.

"Tahna pialrem thlafam an zalna lelten tah e,
Thlang har dar tui luan ngai lo leng;
Kan la chul ve ang.

"Aw ka vul lai hring nun ni pialleiah,
A la zal ang maw dairiala chang turin;
Lungduh par lai tuaidawn a chul tur hi.
Dawn chang reng hian thinlai a dam thei lo.

Hnutiang hmatiang ka dawn changin,
Dar tui ang ka luang ral tur hi;
Lung a awi thei lo ve.

Pu Damhauhva ang hian nun hi ngaisâng thiam ila, hlut thei ila zawng kan dam chhûng hun te hi tangkai takin a hman theih ang a. Israel pachal leh Sâpho ang hialin mi pakhat nunna chauh pawh a hlutna hi hre chiang ve ila zawng, hring nun khawvêl hi a nuam sawng sawng mai thei a ni.

Pu Patea hlaah hmun 40 laian 'pâr' a lang ang êmin a tam ve lo na a, Pu Damhauhva hlaah pawh hian 'pâr' vawi 13 lai kan hmu ve a. Pu Patea hlaa 'pâr' tam ber chu suangtuahnaa a hmuhte an ni a. Pu Damhauhva hlaa lang 'pâr' te erawh chu a taktaka kan hmuh ṭhin 'pâr' te an ni thung. Pu Damhauhva hlaah chuan Ṭuahpui an pâr chuai a. Vaute pawh a vul a, a châng phei chuan romeiin a bâwm chêk nghe nghe a. Chhawkhlei pawh a vul sen mawi hle a. Chawnpuite pawh an pâr a. Ainâwn te, Phunchawng te leh Pâng chenin a vul chêk mai a ni.

Palaia tirh theih angin Huiva te pawh vawi thum lai a lo lang a. Sirva te hlim êm êmin an chiar nak nak hlawm a. Ngirtling te pawh a ṭap a, Kawrnu phei chu a insût hliam hliam emaw tih tûrin a lang a. Leltê phei chu a chângin a kiu va, a ṭah châng a awm a, min awitu a ṭan châng pawh a awm bawk. Romei phei chu ṭura ruk lai a zâm paw chêk a, Kanaan ram chenin Pu Damhauhva hlaah hian a bâwm a ni.

Tichuan Pu Dambauhva hlaah hian khawvêl pahnih a lang kawpin a hriat theih a. A lunglênna leh a ṭahna ram nia kan hmuh nun ram chu romei bâwm chêk leh pâr chi hrang hrang vulna leh Leltê leh Ngirtling te an kiu va, Kawrnu te pawh an ṭah hliam hliamna khawvêl a ni kawp tih kan hmu a ni.

HLA ZAWNAWLNA

1

LAL THLARAU MITE U

1. Lal thlarau mite u lo inpeih r'u,
Lalpa a hnai ta e, ram ropui chu,
A thuam ropui Angel vâr nên,
Mi thianghlim thote nên chuan lâwmin.

Tin, Berâm No chuan ro a rêl ang.
Lal zawng zawng te, ram zawng zawng te,
Kan Pathian Lalṭhutphaha ṭhu leh,
Berâm No hnêna chhandamna tiin an au

2. Tin, kum sâng leiah hian ro a rêl a,
Juda hnam leh Zion fa chhandamna;
Haleluiah! lâwmna ropui,
Hlauhna rêng rêng a awm tawh lo ang.

Tin, mitthi zawng zawngte an tho ang a,
A lalṭhutthlêng var ropui hmaah chuan;
An chanchin chu an hrilh ang a,
A lal ropui ber si a. Amên.

KANAAN TLAI TLA ROMEIIN A BÂWM

1. Kanaan tlai tla romeiin a bâwm,
Davida thlah Chhandamtu Lal pian hun
Kum sûl vei chângin a thar leh ta,
Lung tilêng hrin nau ang a channa.

Aw i pan zêl ang Bethlehem,
Israel lal pianna lain;
Zai tinah chuang mah la chul thei lo che.
Lung min lên e.

2. Bethlehem zân tiang nau a ṭap e,
Nêm te puana chawitu chuan riang-en rawh;
Bâwng in tlâwm a ni, a riang kher ngei e,
Laikhum sâng Vân Lal rûn zâlna.

3 Khitah thangvân zalêng an ni e,
An thuam ropui tûr ni dung an lo thûl;
Lei mihring hnênah rem lêng se tiin,
Zai an rem rimawi an thangkhâwk e.

3

CHATUAN LALPA JEHOVA CHU

1 Chatuan Lalpa Jehova chu,
Hnam tin lal ropui ber a ni;
A hmangaih tuifinriatah,
Ka hruai khâwm ang a ti.

Chu mi hun lâwmawm.
Hlimna ni, lo êng thuai la,
Immanuel hnehtu lal ka fak ang.

2 Ṭhlarau khawpui a ni,
Immanuelan pan rawh a ti;
A hmangaihna khawpuiah chuan,
Ka hruai khâwm ang a ti.

4

KAN PATHIANIN NAUPANGTE A LAWM

1. Kan Pathianin naupangte a lâwm,
Tûna lo piang hi i fa ka pe a che aw;
Naugmahin enkawlin vêng kumkhua la.

Aw malsâwm la, kalsan suh,
Khawvêl hrehawmah.

2. A nu leh a pa zirtîr zâwk tûrin,
A nun thianghlim hmang ṭha tûrin,
A nun chhûng hi leiah tisei ang che.

5

PATHIAN TA A NI HE IN HI

1. Pathian ta a ni he in hi,
Ngûr siam khua rênga awm ngai lo kha,
Tûnah kan ram rethei rûnah hian,
Lo lêng leh la sipai hruaituah lo kal leh rawh.

2. Kan lâwmna ber Immanuel,
Thisen zâra Temple kan chan hi;
A chhûngah vân mi Angel lêng se,
Zai tin chhiarin Chhandamna huangah lo kal leh rawh

3. Hmânah puan zâr hnuaiah khân,
Zâwlnei hruaia i lên ṭhin ang khân,
Tûnah kan ram rethei rûnah hian,
Lo lêng leh la sipai hruaituah lo kal leh rawh

6

CHHANDAMNA LAL SIPAITE CHUAN

1. Chhandamna lal sipaite chuan, kan ngam ngei ngei ang a.
Thim leh sual chapo hi tioo ngei tûr kan ni;
Lal lênna hnehtu ram kan thlen hunah chuan in,
Zion sipai puanzâr a va ropui dâwn êm

Hnehtu Lal chungnung ber Haleluiah!
Hnehna hla thar ni tin sa zêl ula,
Thisen ram lâk khawpuiah chuan,
Min la hruai khâwm ang a

2. Isuan hma a hruai ang a, hlau lovin kan bei ang,
Tûnah hlauhawm mah se hma lam kan pan zêl ang;
En r'u hlauhawm a zual, huai takin ding ula,
Khawvêl hi kan hneh ang chakna thar ropui chuan

3. Vân lallukhum ropui ber chu chang tûra tiam kan ni,
Ni tin râl a lian zual, hneh zêl kan tum ṭhîn a;
A ram kan thlen hma loh chuanin kan hneh zêl ang,
A va ropui dâwn êm! Kraun hlu kan nei tawh ang.

7

ZION TLÂNG ROPUI BER AWIH I MAWI RENG E

1. Zion tlâng ropui ber awih i mawi reng e,
Thing te chhâwl hai va tin lêng kai;
Phunbûng khawtlâng mawitu,
Zârva'n nau an awihna lung tilêng reng che.

Kan rem ang che zalêng leh vâl zai tin lo mawi ang che,
Awmhar suihlung nêmten a lên châng hian,
Rairah chûn chang rawh ṭah lai hnêmah.

2. Châwm rimawi tho la Vân Lal awih a ṭûl e,
Hnam tin tân a riang thlafam chu;
Zaiin kan lâwm ang che,
Kei ka tân a ni e, aw ka lung hnêm ber.

3. Lal lâwm nân tum rem mawi thang hian lung min lên,
Tlâng tin fang la thang zêl ang che;
Awmbar nau ang awitu,
Chhâwl ang uai an tlei leh ngai sih nau angin.

8

KA DAM LAI NI TAWI TEAH HIAN

1. Ka dam lai ni tawi teah hian,
Mitṭkhapkâr pawh ka vêng thei lo;
Berâm No mi Vêngtu a ni,
A hmuak tûrin kan inpeih tawh em le?

Lalber, Lalber, Lalber,
Haleluia, Angelhoten lâwm hla chu an sa;
An ṭingṭang nên phaiphulêng nên,
Chatuan, chatuan ro an rêl ang.

2. Ngai teh a ni a lo thleng mêk,
Tlan sa mipui chhiar sên loh tûr,
Vân chawlhna hmun nuamah chuanin,
An lâwm hla chuan chatuan a nghawrnghing e

Ropui, ropui, ropui,
Ram zawng zawng hi ro a rêl dâwn lâwm rawh u,
Immanuel hnehtu ber kha,
Fak r'u, fak r'u, Amen, Amen.

9

LALPA JEHO HNEHTU ROPUI I NI

1. Lalpa Jeho hnehtu ropui i ni,
Ram zawng zawngte i hneh zêl a.
I sirah sâng an tlu ang a,
Aw ka kulhpui min humhim rawh

Aw, i sirah min kai la,
Râl lam pan zêl chungin;
Ngamin ka au zêl dâwn a ni,
I ram râlmuanna ka thlen hma chuan.

2. Kei mi sual chuanin ka ngam lo ang a,
Nang hnehtu ropui i ni e;
Chhuan zawng zawng hrilh tlâkin a mak,
Thim a kiang zêl khua a vâr ta

3. I ram pialrâl chungah hnehtu an lêng,
Khawvâr êng mawi hmunah chuanin;
Chutah rûmna râlthuam an dah,
Lal Kraun chawiin hla mawi an sa.

10

KA RAM A NI LO HE LEI RAM HI

1. Ka ram a ni lo he lei ram hi,
Lungngaih lusûnna leh ṭahna ram hi;
Nau ang lâwm lai chhûng k·m leh lungduhte,
Ṭapa kan inṭhenna ram a lo ni.

Ka ram ka nghâkhlel hle nun hlun ram chu,
Sual leh lungngaih, ṭhen leh ṭahna;
Lungngaih bilhpuan khuma ṭap a,
Siang lawi rêng a awm tawh lâwng.

2. Vân lal thisen a ni min tlanna hi,
A ropuina ram hi ka ta a ni;
Nunna thianghlim, sual rêng a awm lo ve.
Tunge min tlan natzia sawi thei ang le?

3. A vul reng e kan lal hmangaihna chu,
Chatuan pangpâr, Zion khawtlâng thianghlim;
A ropuina zaia awitute chu,
Hmuh ka châk e khua lo vâr tûr hi.

11

HUN LEH KUM HIAN MUAL AN LIAM ṬHIN A

1. Hun leh kum hian mual an liam ṭhîn a,
Kan lênna tlâng tin khawmualte hi;
A dang zo ta rûmin ka ṭap e,
Lei lâwmna pâr mawi a chul zo ta.

Aw Paradis sakhaw pui,
Ni tin mai hian ka ngai bâng thei lo;
Ka Lalpa tiam chawlhna ram a ni,
Sual awm lohna Hosanna lênna

2. Hnam leh tawng an kimna ram tûr chu,
Hmangaih kalte chuan tual an lênna,
Khawvêl lungngaih buai hrehawm pelh hun,
Berâm No hnehtu ram a lo ni.

3. Kimna kan nghâk Krista ram tiam chu,
Hmangaihna êng khua a vâr ang a,
Tlante ropui chuan lâwm hla sain,
Khawpui thar, i mawi kan ti ang

12

ZÂN A TLAIIN SIANG A LAWI LO VE

1 Zân a tlaiin siang a lawi lo ve,
Min koh thiamtu awm tak ang maw,
Thlafam mual liam tawh hnu,
Huiva lêng, aw min koh rawh

Hlim lai kâwlah a liam zo ta maw,
Hmânah kan nun pâr ang chul hnu
Ngaih ni a zual leh thin,
Chhûng kim lai kha ngai ve maw?

2 Zion thar vângkhua siang lawi tawh hnu
Ka ngai zual thîn thinlai lungdi,
Lâwm lai a chul leh thîn,
Fam ngaih zûnlêng châm a kiang lo

3. Nghilh ni awm thei hian ka ring lo ve,
Thinlai thlaah a châm reng e;
Fam ngaih tlai nilèn chu,
Hring nun lai kha ngai ve maw?

13

LEI HNUTIANG AN CHHAWN TA

1. Lei hnutiang an chhâwn ta,
Hrin lai pâr a chuai, lung her maw e;
Kâwlah an liam au ruai ruai nâng e,
Rih sâng an kai rauthla an chang zo ta.

Aw min hnêmtu an awm lo khawvêlah,
Kum thar chungkhua lo ri;
Lênkâwl a hnîm a, tinkim ka dâwn,
Hmânah riang Liando te angin.

2. Lungduhte kan then ta,
Mahte'n tlai tla awmhar ka dâwnin;
Rûn sâng a ngui ka lum lo zo ve,
Rairah ka riang hnêmtu an awm lo ve.

3. Fam lênna Zionah,
Piallei a luang dairial chang hnu kha;
Vul leh ngai e chuai ni awm lovin,
Salem nau dâwn a ngûr an chang zo ta.

14

AWMLAI RÂL A LO LIAN E

1. Awmlai râl a lo lian e thinlai-min run e,
Chhûng kim lâwm lai pâr lo chuai chu e;
Ka ngai thiam lo piallei rûn daiah,
Mahten laikhuma zâl chu.

Aw ka va ngai êm!
Lalnunnêma hring chan lai kha;
Thlafam an tho, tuaiin an lêng,
Nun hlui chang tawh hnu.

2. Tlai khawvâr a lo ênin fam ngaih chhûm a zîng,
Lunglam maw vai hawikawm ka lenrual;
Ka chhâwn thiam lo tawnmang em ni le?
Mahten laikhuma zâl chu.

3. Khuatin zâwtin chuan zêl ila rairah mual liam,
Siang lawina rûn khawtlâng awm maw e;
Zântiang tlai tin chhûn ni lo lênin,
Ka dâwn nau ang ka ṭap.

15

CHÛN LEH ZUA HNÊMTU KHAWIAHNGE?

1. Chûn leh zua hnêmtu khawiahnge maw i awm?
Lung ka mâwl e nang ngaih chu;
Ka hril thiam lo thinlai min run,
Aw, ka tuai lêng nang then chu.

Aw, an hawi tawh lo lei hring nun rêng hi,
Muanna khawpui an pan, nunna chul lo an ti;
An thleng ta e Berâm No hnênah,
Mipui an zaia ka tuai tel ve ang maw?

2. Thinlai min hnêmtu lâwmna pâr mawi a thliak,
Fam rih tlâng an thleng tâng maw?
Ngaia auvin kîr an rêl lo,
Hawilopâr chu an tawn ta.

3. Hringlang tlângpuiah hnutiang hawi ve ang maw?
Liam rêng rêl hian ka ring lo;
Tual i lênna hmuh ka nuam e,
Rianghlei tê tual i lênna.

16

HMANGAIH LENRUAL DÂR ANG KAN LEN ZA HIAN

1. Hmangaih lenrûal dâr ang kan lên za hian,
Ţhen nân kawl êng leh reng hian a mawi lo ve;
Khawtlâng sirva pâr tlân kan iang tawh hnu,
Lungrual tlaitla zânkhua hi vâr zain.

Aw, nun hlui i chang tûr hi,
Sên lai nau ang ţah ni a tam ngei ang;
Ka nghilh lâwng che khuarei chan thleng pawhin,
Chhâm ang dairial piallei ka chan hma chuan,

2. Aw, ka vullai hring nun hi pialleiah,
A la zâl ang maw dairiala chang tûrin;
Lungduh pâr lai tuaidâwn a chul tûr hi,
Dâwn châng rêng hian thinlai a dam thei lo.

3. Thinlai a vai riakmaw valêng iangin,
Saisen nau ang min dawm thiamtu an awm lo;
Pâr ang vullai rêl thiam awm tak ang maw?
Khuarei lunglên zunzâm a tho leh ţhîn.

17

HMANAH PI PU LÊN LAI CHUL HNU

1 Hmânah pi pu lên lai chul hnu,
Awmhar ka dâwn chàngin;
Suihlung ruala zaimual an liam,
Tin kim ka dâwn ngam lo ve;
Zalêng dâwntuai sen sir siar pâr.
Sai ang an lo ngirna;
Dâwnlung rûn hmun leh,
Ram loh zalam tluang a chul zo ta

Ka dàwn ngam lo,
Hmangaihna khuavâr hmaa fam zawng chu;
Khua romei tlâng kai chang sirva,
Nun hlui a thar leh ta;
Kan nun thlang puan ang a chul tûr,
Awih lai rêl ve la aw.

2. Tûrnipui kâwl ên châng khua ṭhâl,
Romei a zàm leh ta;
Chhâwl lii liai pâr zalêng lung kuai,
Tawn mawi sirva làwm lai chu;
Khawtlâng zîng riai leh lêng khua mawi,
Vul lai mual an liam ṭhîn;
Lêntu ngirtling ṭah lai dungthûltu,
Lêng ka ngai mang e aw.

3. Fûr khawthiang thing-rihnîm,
Chhâwl lii liai hi a mawi mang e;
Ka ṭap hmâr tlâng chhimhlei thlang lea,
Chhaktiang dêng zêl la aw;
Chul thei lo vângkhuaa lêng zawng,
Thlafam ka dâwn chângin;
Rairah riang chuang tin kim dâwn zo hi,
Kei min chhîng thei lo ve.

18

ṬHÂL FAVANG KÂWL ÊNG

1. Ṭhal favâng kâwl êng leh tûrnipui hi,
Lâwm an tam e, lelthang zai mawiten zûn zai lo sa;
Lunglêng chuang leltepa'n lenbuang zâr a awi e.
Thlang kawrnu lêng nên sên nau ang kan ṭap e.
Sên nau ang kan ṭap e.

2. Hawi vêl ila pâr tin an vul siau ve,
Chatuan romei pi pu zûnlêng a zâm zo daiah,
Tukram lentuah kai chiai e, chhaktiang daiah,
Ṭuahpui vau kan zem, thinlai a zîng riai e,
Thinlai a zîng riai e.

3. Favâng ni êng tlai tla a mawi ti u,
Zânkhua a thiang, thlasik kawng chung si-âr pâwl riai e;
Chhawrthlapui khian kan vângkhaw zâwl a ên riai e,
Tleitîr, lêng, naunâwn, hrinhniang laitual lenna,
Hrinhniang laitual lenna.

19

KUM A ṬHAR E

1. Kum a thar e sâwmfâng tlâng tin kai dum dûr e,
Nun hlui lâm ang her châng lunglên tin kim hril zêlin;
Hmânah chuan vul mawi an pâr zozâm iang lêng zawng kha.
An suli hnu ṭuanna zo kai siktui ruang bualna.

Aw a thar leh ta,
A luang dam diai e;
Hermawi sirva, dâwntuai lêng an lâwmna,
Chhaktiang chawnpui pâr ianga vul zawng kha.

2. Chhaktiang lam khi, hmâr, khawthlang, chhimhlei dai râwnah
Chhawkhlei, Ainâwn vul lai chhingtu zalêng an kalna;
Thu tin kim, hril tin kim dâwn zaa zalêng an nuihna,
Fam ro lung ngîr mawite zawng kha ngaih an zual mang e.

3. Vângkhaw chul hnu ka fan chângin lung a lêng mang e,
Dáwntuai no nghil nghial tual an lênna tlâng a chul zo ta;
Ṭahna pialrem thlafam an zâlna lelte'n ṭah e,
Thlang har dâr tui luan ngai lo lêng kan la chul ve ang.

20

RIH LIPUI KHI THLAFAM LÊNG KAINA

1. Rih lipui khi thlafam lêng kaina,
Nang Fiara tui chhim leh hmâr, thlang
Sakhming thang zêl chu;
Siktui thiang chhîngah i lo piang ngei e.

Luang ang che aw, damten luang dêl dêl la,
Thlang kawr vai rêng dai kâwmah;
Hming-ṭha-hluan-thang, lungphâng lo la,
Hnam tinrêng chhingkhual zaia chawi lai.

2. Lurhpui hmingthang Ṭân khâm kârah hian,
Hnutiang mual liam ka han thlîr a;
Suihlung rual tawh hnu,
Min ngaihtîr hmâna nun hlui chul hnu kha.

3. I rau i thla hnam tin ruang an baulna,
An chantîr e, hmatiang siktui
Fiara tui nêm diai;
Dâwn lo zalêng rêng hi an awm lo ve.

21

HUN A KAL ZÊL THLANG ZAMUAL A LIAM

1. Hun a kal zêl thlang zamual a liam,
Hril zêl ila zaia awjin;
Phunchawng pui leh Pâng lo pâr e,
Lêntu thing-rihnîm thlafamna.

2. Tûr ni êng leh chappui lo châr e,
Ṭuahpui, Vau, romei tlâng mawi nên;
Berhva lêng suihlung an lâwmna,
An sawi thang tûr ni chul thei lo.

3. Chhermei kan chawi leh e lêng rualin,
Chi tin piallei a zâl zo ta;
An sawi ṭo-thang-pui sâw hmârah,
Chung khaw ri chhim thli khuangruah nên.

4. Fûr khawpui fâng malsâwmna a kim,
Sâwmfâng hi hnam tin lungmuantu;
Tûr ni hliap e thangvân zâwlah,
Lâwm lai lungrual ṭuan kham tûrin.

5. Ṭhâl favâng ni khawtlâng êng riai e,
Hnam tin lêng dâwntuai lung lâwm nân;
Rimawi rem thiam lelthangpui leh,
Ṭhadâng ṭuan châwl e lailênna.

6. Sâwmfâng êng siau e riang kan lâwmna,
Rih tlângpuia mal tin kim chuan;
Ka senmei khu lo thlîr ang che,
Vân râng chhûm tlâng lian iang ang che.

7. Vân Lal rêngpui ngûr tin chhîngtu kha,
Thangvân sâng khua leh rûn nuam chu;
Pêlin lei hringmi a chan chu,
Hmangaihna leh remna a ni.

22

TUAL KAN LÊNNA TLÂNG A CHUL ZO TA

1. Tual kan lênna tlâng a chul zo ta,
Ram leh lêntuah chang ta e;
Khualzin âr angin ka vai e;
Awmhar thûva mahten zân zai lo sa.

Engtikah kâwl êng ang maw?
Kan nghâk reng e,
Zalêng pâr ang vâlna tûrin,
Hlim lai kâwlkûngah liam mah se.

2. Thlang kawrvai tui angin a lian e,
A lo ri chung vânrial angin;
Her luai luai e vân sâng kârah,
Sâwmfâng rial angin a lo tla e.

3. Awmlai lianin tlâng tin a fang vêl,
Hmânah kan nun hlim lai zawng kha;
Ngaih a zual e dâwn ni a tam ngei,
Vângkhaw lênna puan ang a chul ta e.

23

KAN TLÂNG RAM TIMAWI TÛRIN

1. Kan tlâng ram timawi tûrin,
Thlanga Mingo leh Pathian hmangaihna chu;
A lâwmawm, vul lai chhûngkim ienrual kan lênna,
Kan ram vâanei i hming thang mawi sela

Aw lo mawi se ram lâwmawm,
Râlmuanga kan lênna
Nun tui a luang khawtlâng pàr ang vul,
Zalêng rual nau ang kan nuiza.

2. Fai leh thianghlim hi ram mawina,
Ṭhatna tûr a ni a, hrisêlna a ni a;
Tui fîm leh bungbêl fai tak hi a ṭha,
Kan tân, ṭhangthar tân zêl a ni kan hnam mawina tur

3. Tlâwmngaih fo leh ngilneihna hi,
Kan ram leh hnam hi finna bul a ni a;
Ṭanpui ngai leh mangangte tân thil ṭha tiin,
Vâl leh lêng zawngin i bei ang lungrualin

24

KAN SÂWMFANG A ÊNG SIAU VE

1. Kan sâwmfâng a êng siau ve.
Vâng khawpui hnam tin min hnêm a,
Kan nghah kumkhaw tlaitluan a,
Ṭhâl tui ang tling tûr,
Aw nang Rih lipuia lêng leh Champhaia mi,
Ka hruihzâwlah chhûmpui angin lo zîng rawh u.

2. Zo bâwm vân râng chhûm kiang rawh,
Ka thlanga ṭiau chhûmpui nêu khian;
Ka râl mi u ram ṭuanna,
A saw mual liamah;
Thlîr ka nuam e zalêng lungrual lungduhte nên,
Hlim lai zârva ianga suihlung rual zawngte chu.

3. Kan lâwm ni a thleng ta e,
Tlâng tin mual tin hruih zâwlah hian:
Malsâwm fângrawng kan au ve,
Khai diar lêng dêr dêr;
I mawi mang e zozâm pâr leh Liantuaii thliah,
Chhuahtlâng zalam thuama zûn chhâwl kan ṭhuaina nên.

25

NI LEH THLA LEH ARSI AN DANG CHUANG LO

1. Ni leh thla leh arsi an dang chuang lo
Lalpa i chawi lai nau zawng hi;
Kan lênna tlâng a dang mual tinah.

Kan tlâng ram thing rihnîm lêrah leltê a kiu,
Ṭhâl favâng tlai ni a tla êng ruai e,
Kan nghah pialrâl ram mawi min ngaihtîr

2 A mawi mang e kan chhuahtlâng zalêng ngirna,
Lungrual hmangaih hrui kan vawn hian,
Ṭhen lohna ram hlun ka ngai mang e.

3. Khua a lo ṭhâl thing tin an pâr vul leh e,
Ṭuahpui, Vau, Romei zâm tûr hian,
Ka nghilh hnu puan ang an thar ṭhîn.

26

KAN NGHAH CHUNG VÂNKHUAA LÊNG

1. Kan nghah chung vânkhuaa lêng,
Lal nuanêma thlîrin ka ṭap;
A riang chuang min hnêm la, pâr ang lo vul rawh,
Vul mawi chhawkhlei, ainâwn iang;
An lêng hmun hring ram mawiah khian.

Ka thlir ram mawi min nghahna chu,
Aw suihlung a lêng zual e, a rimawi zâm vêl,
Nghawrdîm khawtlâng tluanin.

2. Chu ram mawia rûn sâng kai,
Dâr anga lêng zate tuallênna;
Piallei zâl hnu zai lelthang kiu iangin an awi,
Lei hring nun her liam zêl e,
Awih ka nuam ka lal hliam hnu kha.

3. Ka pan Zion chhuahtlâng lêng zawh leh,
Siktui damten a luang hmun chu;
Lei awmhar dâwnin riakinaw valêng ang ka vai,
Ram êng mawi nun thing vulna;
Hmangaih chhûng kim lênna hmun chu.

27

TÛR NIPUI LEH ṬHÂL FAVÂNG

1. Tûr nipui leh ṭhâl favâng lo thleng tûr hi,
Kei zawng sên lai nau ang ka tahna;
Ṭhapui, nang ngai rêng rêng hian khua romeiah,
Ka zâm nâng e i ṭuanna tlâng bâwmah

Aw i zûn ngai hian fam mah ila,
Ka luah zo chuang lawng' che Annêmi,
I zûn lêng zâmah hian ka uai thlâwn e,
Bûng Tlângpui chûn ciawi vâl ka riang chuang e.

2 Chhaktiangah rih tlâng bâwm Hawilopar chawiin,
Chhimtlâng vân hnuai hril zopui tualah.
Hmârtlâng khua sêlin i lo par Ainawni,
A pawl mang e mi tâwna i hlui tur hi

3. Hmânah chuan lungrun hmêla indi tawh hnu,
Kârah then loh biathu sawi hmain,
A ṭha vâl dang tâwnah zamual liam t...,
Eng kârin nge puan ang mi lo bân le?

4. Chung tûr ni leh chhawrthlapui si-...r ...wng khian,
Thlangkhuan an dim lo thangvân zawlah;
A ṭha vâl dang luah laia hrai i chawi chuan,
Kum tluangin pârtê ka tuar nêm the' lo vang

28

ZÛN PHUR THING TIN

1. Zûn phur thing tin pâr leh khawtlâng lii liai
Hi han hawi vêl ila ṭah zai min rêltîr e;
Ka dawnin suihlung a lêng e, khuarei ka ngai ngam lo.

Tlâng tin awi leltê a kiu ve, zûn ngai riang tê,
Ka ṭah nân mual rihnîm tlâng lii liai.

2. Pi pu sulhnu hnam tin luanglai kualtu,
Ṭiaupui chhûm leh khawtlâng romei zâm kârah;
Dâwntuai thlêkna khaw chul ram leh dâwnlung
nau ang nuihna.

Ka hawi ngam lo lung a lêng e,
Hlim lai ni kâwl a liam ka phal lo ve.

3. Zâwtin hrilh theih chang se chunglêng huiva,
Berhva hrâm thiam, thing tin zûr awi leltê nên;
Zûn ngai chhâwl ang uai ve ang maw hril zain
lunglên hi.

Kei zawng nau ang tlei ka rêl lo,
Ṭapin khawvêlah ka rûm, Zion thlen hma loh chuan;

4. Awmhar tinkim dâwna rûmte zawng chu,
Zâwt vêl ilangin engtin min chhâng ang maw?
Kei zawng fam zûn ngaih leh khawtlâng lunglên
ka phur zo lo ve.

Hnutiang hmatiang ka dâwn chângin,
Dâr tui ang ka luang ral tûr hi lung a awi thei lo ve,

29

NUN HLUI NGAIIN THLÎR MAH ILA

1. Nun hlui ngaiin thlîr mah ila,
Kei zawng rairah nau ang ṭapin;
Ka thlîr bâng lo hnutiang ang hun kha,
Ṭhen lohna ram ka ngai zual ṭhîn.

Ka va ngai êm, ka va ngai êm!
Vâng khaw phei duai nau ang nuihna;
Nghilh ni awm maw thinlai dam hi,
Ka chûn nun riang fa hrailêng awihna.

2. Ngai ve ang maw ka lenrualten,
Nun hlui chul hnu kan hlim lai ni?
Kei zawng nghilh ni ka nei dâwn lo aw,
Lung min run thinlai a kham reng.

3. Ngaih a bâng lo vang khawtual nuam.
Lenrual lungduh dar ang lênna;
Tawnmangah chang ka fang ruai ṭhîn e aw,
Hai ang ṭhang, kâr lam ang hla ngei.

4. Hlimin lêng maw Bûng Tlâng vâl leh,
Lâwm lung sak hmêl sen siar;
Hmuh ka nuam e vângkhaw tual mawitu,
Kal mawi sirva dâwntuai lênna

30

KHUAREI LUNGLÊN ZUAL CHANGIN

1. Khuarei lunglên zual chângin,
Zâwlpui lam lehkawiah;
A chul ta chhâm ang kan zâlna,
Piallei a ngui zo ta;
Zalam zâwlpui nau anga,
I her lai nite kha;
Aw, ka thinlaiah ai ang min kham,
Nau angin ka ṭap e.

2. Cho rual loh rêng, hêl lâi nau ang,
Kan nuihna zawng zawng;
Chhuahtlâng puan ang chul mah sela,
A châm ka thinlaiah;
Khuarei dâr ang tawng lo va,
Awmhar ka dâwnna hi;
Hrilh ang che, auh thiam Huiva,
Khawtlâng nau ang ṭah hi.

3. A chawitu chûn leh zua hian,
Engtin ngai ve ang maw?
Sakhmêl dâr zâm vul chhingchhing
Buan ang pawm ve ila;
Tirh ka nuam palai bâwngtê,
Thu tin di hrilh tûrin;
Remna lêng se kan kârah,
Ngûr nun rêng kan ngai lo vang.

BIBLIOGRAPHY

Chhunbura, Pu C. : *Zoram Thupuan*, May 1965

Huala, Pu C.Z. : "Hla Phuahtute." *Thu leh Hla* March 1979

Lalchuanga, Pu (Compiled) : *Leng Lal Saihnuna Hla Bu*, Aizâwl, Bethel Press, 1982

Malsâwma, Pu J. : "Mizo Hla," *Zo Nun*. Aizâwl. Aijal Literary Society. 1963

Mizo Kristian Hla Thar Bu, 11th Edition, Synod Bookroom. Synod Press, 1974

Siamkima, Prof. (Edited) : *R L. Kamlala Kut Chhuak*. Aizâwl, Tlângvêng Press, 1980

Siamkima, Prof. : "Thil Nung Pathum," *Thu leh Hla*, October, 1982

Zikpuii Pa : "Mizo Literature." *Sikul Thlirna*. May 1954

PATEA, KHAWBUNG (1894 – [illegible])

DAMHAUHVA (1909 - 1972)
Hei hi a thih hma ni nnih, ni 18 April 1972 [illegible]
he lehkhabu ziaktu pen hian lak a ni.

HE LEHKHABUAH HIAN

PATEA, KHAWBUNG (1894—1950) hla phuahte chu Pangpar chi hrang hrang uai lova an vul reng a, Arsite an det chiai a, eng chi dang dang lanna leh Rinna puan chhuahna a ni a. Amah hi Mizo Kristian hla phuahtu hmasa ber leh hla tha tak tak siamtu a nih avangin Varparh Arsi angin eng takin a lang zel dawn a.

DAMHAUHVA (1909—1972) kutchhuakah erawh chuan nun hlui mual liam tawh te lungleng taka thlirin hlaah mawi takin a phuah chhuah. zia kan hmu a. He hring nun hi thlahlel taka a chawisan thin avang leh hla chul lo tur engngemaw zat a phuah avangin Mizo Hla Kungpui te zingah hriatreng hlawh pakhat a ni ve ang.

An hnuhmate hi chhiar la, an damchung hlate hi ngun takin zir ve teh, hlawkna i hmu mial mahna!

